

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 118. ÉVFOLYAMA

1983. JANUÁR • XXXII. ÉVFOLYAM • I. SZÁM

Eredményekben gazdag, boldog, békés új esztendőt kíván

a szerkesztő bizottság

TARTALOM

VI. Országos Termelőszövetkezeti Erdőgazdasági Nap — — — — —	1
Hartmann Tibor: A termelőszövetkezeti faipar helyzete, fejlesztésének lehetőségei — — —	1
Gergely Sándor: A termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás és feldolgozás integrációja — —	7
ERDŐ '82 — Fakitermelők XII. Nemzetközi versenye (Jérôme R.) — — — — —	11
Dr. Csontos Gyula: Az erdőrendezés újszerű feladatai az erdőgazdálkodás fejlesztésében —	15
A hegy- és dombvidéki erdőművelés helyzete és fejlesztésének iránya (Dr. Szikra Dezső) —	18
Országos Erdészeti Gépesítési Konferencia (Dr. Káldy József) — — — — —	30
Dr. Solymos Rezső: A homoki erdeifenyvesek törzsszáma és fatermése — — — — —	33
Nagy Imre, Pogrányi Kálmán: Statisztikai módszer a károsítások következtében kieső növedék térfogatának meghatározására — — — — —	39
Címkép: Erdőtelepítés Ásotthalmán (Fotó ERTI, Michalovszky I.)	
A háttápon: Előtérben a tűzifatermelés (Fotó ERTI, Jérôme R.)	

СОДЕРЖАНИЕ

Хартманн Т.: Положение и возможности развития деревообрабатывающей промышленности в с х производственных кооперативах	1
Гергель Ш.: Интеграция лесного хозяйства и деревообрабатывающей промышленности в с х производственных кооперативах	7
ЕРДЕ '82 — X Международное соревнование дроворубов (Жером Р.)	11
Д-р Чонтош Дь.: Новые задачи лесоустройства в развитии ведения лесного хозяйства	15
Положение и направление развития лесоводства в горных и холмистых районах (Д-р Сикра Д.)	18
Общегосударственная Конференция по механизации лесного хозяйства (Д-р Калды Й.)	30
Д-р Шольмош Р.: Число стволов и древесная продукция насаждений сосны обыкновенной на песках НадьИ.—Пограньи К.: Статистический метод для определения объема прироста, выпадающего в результате повреждений	33
	39

CONTENTS

Hartmann T.: Present state and development perspectives for the timber industry owned by the agricultural cooperatives	1
Gergely S.: The integration of agricultural cooperative forestry and timber industry	7
ERDŐ '82 XII. International competition for timber harvest workers (Jérôme R.)	11
Csontos Gy.: New tasks of state forest survey for the development of forest management	15
Present state and development tendencies in the silviculture of hilly regions (Szikra D.)	18
National meeting on the mechanization of forest works (Káldy J.)	30
Solymos R.: Stem number and yield of Scotch pine stands grown on sandy soils	33
Nagy I.—Pogrányi K.: A statistical method for the determination of increment volumes got lost by calamities	39

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkeszti: dr. Solymos Rezső. A szerkesztőség címe: Budapest II., Frankel Leó u. 44. Levélcím: Budapest, Pf.: 17., 1277. Kiadja: a Lapkiadó Vállalat, Budapest, Lenin krt. 9–11. Levélcím: Budapest, Pf.: 223., 1906. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják: az Országos Erdészeti Egyesület tagjai; előfizethető még: a Posta Központi Hirlapiroda (Budapest, József nádor tér 1., 1900) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 120,— Ft, félévre: 60,— Ft, egyes szám ára: 10,— Ft. Külföldön terjeszti: a „Kultúra” Könyv és Hírlap Kúlföldi Kereskedelmi Vállalat (Budapest, Pf.: 149. H—1389). Az évi előfizetés ára: 7 dollár.

Révai Nyomda, Egri Gyáregység, Eger. 83. 1. 1544. Igazgató: Horváth Józsefné

Index: 25 208

HU ISSN 0014—0031

634.0.941.1

VI. ORSZÁGOS TERMELŐSZÖVETKEZETI ERDŐGAZDASÁGI NAP

1982. szeptember 14-én Karancslapujtón, és a „Karancs” Mezőgazdasági Termelőszövetkezet területén tartották a VI. Országos Termelőszövetkezeti Erdőgazdasági Napot. A fő kérdés ez alkalommal a termelőszövetkezeti fa feldolgozása volt. Ebben tartott előadást Hartmann Tibor a MÉM EFH főosztályvezetője és Gergely Sándor, a „Karancs” MGTSZ elnöke. A két előadást a követhetőkhöz adjuk közre. Az előadásokat követő szakmai bemutatót Homoki András tsz-elnök és Vadász András üzemvezető vezette.

HARTMANN TIBOR:

A TERMELŐSZÖVETKEZETI FAIPAR HELYZETE, FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

A 70-es évek elejéig a mezőgazdasági termelőszövetkezetek faipari tevékenysége javító, karbantartó, saját szükségleteket kielégítő tevékenységből állt. 1971-től óvatos kezdeményezések történtek a faipar, ezen belül elsősorban a fűrészipar fejlesztésére. Sok helyen üzembe helyeztek egylapos, vagy lassú járatú, az állami szektorban már leselejtezett keretfűrészeket, asztalos szalagfűrészeket és körfűrészeket. Kezdetben a faipari tevékenység a mezőgazdaságban felhasznált termékek — főként szőlőkaró, gyümölcsös láda — termelésére korlátozódott, a tsz-ek számára szükséges faanyagok folyamatos, biztonságos ellátása érdekében.

Az 1976. évi, majd az 1980. évi faárrendezés jövedelmezővé tette a fakitermelést és a fűrészipari tevékenységet. Az új árakon a gyengébb minőségű erdőkből kitermelt, vagy vásárolt alapanyag fűrészipari feldolgozása is jövedelmezővé vált. Az átlagos nyereségszint meghaladta mind a mezőgazdasági alaptervékenységben, mind az egyéb ipari melléktevékenységben elérhető relatív jövedelmet. A termelőszövetkezeti fahasználati tevékenységből nyert rönk és egyéb fűrészipari alapanyag 1980-ban már 395 em³, 1981-ben 426 em³ volt. Az említett két esztendőben 380 ezer, illetve 466 ezer m³ hengeres fát dolgoztak fel a termelőszövetkezetek. Ebből a fűrészipari alapanyag 1980-ban 279 ezer, 1981-ben 311 ezer m³ volt. A feldolgozott alapanyag mennyisége nagyságrendileg közel áll a fakitermelésből nyert fűrészipari választékmennyiséghez, de a feldolgozott alapanyag csak mintegy háromnegyedrészben fűrészipari alapanyag, egynegyed részben egyéb választék (kivágás és egyéb ipari fa).

A beszerzés és értékesítés az 1981. évben 200 em³, illetve 252 em³ fűrészipari alapanyag volt. Egységenként ez igen nagy eltéréseket mutat. Vannak erdőgazdálkodó szövetkezetek, amelyek fafeldolgozást nem folytatnak, s vannak olyanok, ahol a fafeldolgozást jelentős mértékben vásárolt alapanyagból végzik, sokszor igen nagy távolságról, magas szállítási költségekkel szerezve be a rönköt. A hazai alapanyagot kívül számottevő mennyiségben használnak fel még importból származó fenyőt is, évről évre csökkenő mennyiségben.

Az elsődleges faipari tevékenység gazdaságossága arra ösztönözte a termelőszövetkezeteket, hogy elsősorban a fűrésziparuk gyorsütemű fejlesztésébe kezdjenek, új üzemek építésével, vagy a meglévő gépparkjának cseréjével. Ez a beruházási törekvés egy adott termelőszövetkezet jövedelmezőségének javítása szempontjából, de többnyire szakmai szempontból is helyes volt, mert elavult berendezésekkel nem lehetett és ma sem lehet szakszerűen, anyagtakarékosan termelni. A hivatal mégis helytelenítette a fűrészüzemek fejlesztésének többségét, mert tudtuk, hogy az V. ötéves tervben döntően az erdő- és fafeldolgozó gazdaságokban végrehajtott fűrészüzemi rekonstrukció eredményeként, korszerű üzemekben olyan többletkapacitás jön, illetve jött létre, ami népgazdasági szinten nem indokolta és ma sem indokolja további fűrészipari feldolgozó kapacitások létrehozatalát.

1981. év második, de különösen 1982 első felétől kezdődően a termelőszövetkezetek többségében elálltak a fűrész-lemezipari fejlesztési elképzelésektől. Ennek oka az volt, hogy az elsődleges faipari termékek piaci keresletében mutatkozó visszaesés a minőséggel szemben támasztott növekvő igényeket, s ez a figyelmet a magasabb készülségi fokú termékekre, az ezek előállításához szükséges műszaki fejlesztésekre irányította.

*

Statisztikai adatok szerint a fűrészipari alapanyag és félkésztermékek gyakorlatilag változatlan árbevétele mellett az egyéb termékek értékesítéséből származó árbevétel 1981-ben az 1980-as évhez viszonyítva mintegy 14,5%-kal nőtt. Az egyes termékcsoportok árbevételének alakulása a két év viszonylatában jól reprezentálja a megváltozott körülményekhez való rugalmas alkalmazkodást, a termékszerkezetben bekövetkezett váltást. Az épületasztalosipari termékek termelése 16%-kal csökkent. Három üzemben megszüntették ezeknek a termékeknek a gyártását. A csomagoló és tároló fatermékek előállítására 10,5%-kal nőtt és két új üzemben kezdték meg a termelést. A legnagyobb növekedés a bútor- és a fatömegcikk ipari termékek gyártásában következett be. A bútoripari termékek árbevétele 32%-kal, míg a fatömegcikk ipari termékeké 39%-kal nőtt. A bútoripari termékek árbevétele az elmúlt év-

benn elérte a 400 millió Ft-ot, míg a fatömegcikkéké megközelítette a 700 millió Ft-ot. A bútorigipari termékeket és fatömegcikket előállító üzemek száma 31-gyel, illetve 96-tal nőtt.

A nagymértékű változás első hallásra megrökönyítő, de szakmai szempontból érthető, mert jól ismerték fel a tsz-ek a piachoz való gyors és rugalmas alkalmazkodás szükségességét és kihasználták lehetőségeiket. Az épületasztalos-ipari termékek gyártásának csökkenése, a bútorigipari termékek és a fatömegcikkék termelésének növekedése egyúttal azt is jelenti, hogy csökken az ágazatban az importból származó fenyő alapanyag mennyisége és növekszik, illetve növekedhet a saját, illetve a hazai alapanyag részaránya. Ez azért emelendő ki, mert a népgazdaság minden területén, a termelőszövetkezeti szektorban is messzemenően fontos az import alapanyagokkal való takarékoság és azok hazaiával való helyettesítése.

A zöldség- és gyümölcsládák gyártásának növelését indokolt szorgalmazni, mert részben rendelkezésre áll hozzá a saját termelésű faalapanyag, zömmel pedig saját szükségleteket elégít ki. A ládaállításban évről évre jelentkező ellátási feszültségek is csökkenthetők. Pozitívan kell megítélni a bútorigipari termékek termelésének növekedését is. A termelőszövetkezeti faipar jól ismer- te fel, hogy a tömegbútorok mellett a lakosság igényli a kisszériás, munka- igényes, speciális kerti és rusztikus, stb. — bútorokat is, és ezt az igényt az állami bútorigipar nem, és az ipari szövetkezetek is csak részben tudják kielé- gíteni. Helyes kezdeményezésnek bizonyult az állami bútorigiparral gyorsan szé- lesedő bútoralkatrész-gyártó kooperáció bővítése is. Mint már az előadás ele- jén említettem a tsz erdőkből kikerülő alapanyag átlagosan gyengébb minő- ségű, mérete és fafajösszetétele is kedvezőtlenebb az állami erdőgazdaságok- nál kitermelt faanyagénál. Jól hasznosíthatók viszont — háztartási, mezőgaz- dasági, textilipari, cipőipari stb. — fatömegcikkék és fakellékek előállítására. Olyan termékek ezek, amiket más szektorban alig gyártanak, de a belföldi igény irántuk jelentős. Ezeknek a termékeknek az exportálására is lehetőség kínálkozik.

Külön említést érdemel a több mint 200 millió Ft értékű bérmunka, amit a termelőszövetkezetek faipari üze- melei végeznek. A bérmunkavégzés két szem- pontból is jelentős. Egyrészt ezzel közvetlen lakossági igényeket elégítenek ki, másrészt a bérmunkában végzett csomagoló és szállítóeszközök, ládák, rako- dólapok stb. javításával nagy értéket képviselő, importból származó fenyő alapanyagot mentenek meg a megsemmisüléstől, elősegítve ezzel a fenyőtaka- rékossági program sikeres megvalósítását, ami országos jelentőséggel bír. Itt kell felhívnom a figyelmet arra, hogy a csomagolóeszközök javításánál első- sorban a keskeny, rövid, vékony fenyő fűrészáru és a hazai erdőkből kike- rülő fenyő hengeresfából termelt alapanyag felhasználását kell szorgalmazni. Ezekhez könnyebb hozzájutni, olcsóbbak és ezzel a fenyőellátási egyensúly is javítható.

*

A termelőszövetkezeti faipar kisebb kitérőkkel az útkeresésből adódó meg- torpanásokkal együtt, a kívánatos irányba fejlődik, a melléküzemági tevé- kenységek között fontos helyet foglal el és iparági szinten is nagy a jelentő- sége. Hogy rövid idő leforgása alatt ilyen elismerésre méltó eredményeket ért el, az sok egyéb tényező mellett annak köszönhető, hogy ezek az üzemek ru- galmasabban, gyorsabban tudnak igazodni a gyorsan változó igényekhez, a piaci kereslet alakulásához. Legtöbb esetben az üzem- és üzemágvezetők na- gyobb önállósággal rendelkeznek, mint a nagyvállalatok üzemvezetői. Az ese- tek többségében a vezető minimális adimisztrációs létszámmal egymaga tartja

kézben az anyagbeszerzést, a termelés irányítását, az értékesítést, végzi a piacutatói tevékenységet és irányítja a műszaki fejlesztést is. Ebből adódóan csak olyan termékek termelésére vállalkoznak, amikhez az alapanyagot biztosítani tudják, a termékeknek megvan a piaci elhelyezési lehetősége, a rendelkezésnek megfelelő minőségben és határidőre tudják legyártani és termelésük jövedelmező.

Általában ma sincsenek különösebb értékesítési gondjaik, egyre eredményesebben gazdálkodnak, sőt egyes termékekből az igényeket gyakran nem is tudják kielégíteni. Úgy érik el ezeket az eredményeket, hogy sokszor korszertűlen körülmények között, elavult gépeken, szakemberellátási gondokkal küszködve nagyobb alapanyag-felhasználással dolgoznak, mint az szakmailag indokolt lenne.

*

Létszámgondok a tsz faipari üzemekben nincsenek. Szakember-ellátottság tekintetében azonban elmaradnak a kívánatos szinttől. A fizikai létszámot elsősorban női munkaerővel tudják feltölteni. Olyan munkaerővel, amelyik semmiféle szakmai képzettséggel nem rendelkezik, de szívvvel csinálja, amit csinál. Betanításukról néhány asztalos szakmunkás, esetleg faipari technikus gondoskodik.

A tsz-erdőgazdálkodásnál is meglevő közép- és felsőfokú szakemberellátási gondok a faiparban is jelentkeznek. Néhány nagyobb üzem kivételével — mint a zirci, karancsi stb. — az átlagos üzem nagyságra 800 m^3 alapanyag-feldolgozó teljesítmény a jellemző. Az átlagos üzem nagyság és a rossz munkahelyi feltételek nem teszik lehetővé magasabban kvalifikált szakemberek alkalmazását, sem megfelelő alapgép beállítását. Pedig mind a műszaki színvonal emelése, mind a jobb szakember-ellátottság fontos lenne ahhoz, hogy a faipari üzemek a tiszteletreméltó erőfeszítések és az elért eredmények ellenére még továbbra legyenek képesek. Ma az üzemek többségében az elavult és pontatlan berendezéseken végzett munka, a szakemberhiány, az országos átlagnál nagyobb késztermékegységre jutó alapanyag-felhasználást von maga után. De megmutatkozik sok helyen a felső- és középfokú szakemberek hiánya a technológiai folyamatok kialakításában, a munkaszervezésben és a műszaki fejlesztések előkészítetlenségében is. Sopronban már folyik, Szegeden ez évtől kezdődően indul a fűrész-lemezipari középfokú végzettségű szakemberek képzése. Szegeden levelező tagozat indul, így lehetőség van arra, hogy jó szakmunkásaik beiskoláztatásával a középfokú szakemberek számát növeljék.

Az országban ma az összes erdőgazdasági feladathoz elegendő irányító szakembert képeznek, megfelelő szinteken és a képzett faipari szakemberek száma is évről évre növekszik. A magasabb szintű szakemberek kapacitásának kihasználásához azonban nagy termelési volumen kell.

A termelőszövetkezeti fagazdálkodás valamennyi szintjén, az erdőgazdálkodásban és a feldolgozásban is, szükség van az erők koncentrációjára. A jelenlegi gazdaságirányítási rendszerben ennek egyedüli módja a jól felfogott, közös érdekeltségen alapuló együttműködés, a tevékenységi társulás lehet.

*

Mindenhol, de különösen a gyenge termőhelyi adottságokkal rendelkező tsz-ekben szükség van a faipari tevékenység továbbfejlesztésére.

Alapelve, hogy a termelőszövetkezeti faipar műszakilag, gyártmánystruktúrájában, saját alapanyagbázisának a figyelembevételével, arra alapozva, az integráció szélesítésével fejlődjön. A saját alapanyagbázis a társulások számának növelésével bővíthető. Helyes, ha a társulásokban az adott körzetben le-

vő erdő- és fafeldolgozó gazdaságok, a továbbfeldolgozó ipar üzei és egyéb szervezetek is részt vesznek.

A további fejlődésnek akadálya az általában alacsony műszaki színvonal, az adott technológiának nem megfelelő gépek, üzemépületek és a kis üzemenagyság is. Sok helyen a további előrelépéshez hiányoznak a szárítók, gőzölők, karbantartó műhelyek. Nincs biztosítva sem az alapanyag, sem a késztermékek szakszerű tárolásának feltétele. Az üzemek döntő többségének nagysága és az alapanyag korlátozott volta nem teszi lehetővé, hogy a fejlesztésekhez szükséges pénzüsszegeket képesek legyenek önmaguk kigazdálkodni.

Sürgős feladat az alapanyaggal való jobb gazdálkodás érdekében a fűrészipari tevékenység korszerűsítése, mert jelenleg a legtöbb esetben korszerűtlen gépeken, korszerűtlen technológiával dolgozzák fel a rönköket. Ebből adódóan az értékes alapanyagból a hulladékképződés rendkívül nagy és így magasak az alapanyagköltségek. A korszerűsítésnek többféle módja van:

- termelési kooperáció, a már üzemelő korszerű fűrészüzemekkel társulási vagy szerződéses alapon,
- egy adott körzetben szó lehet egy-egy üzem korszerűsítéséről, ha az a saját vagy társult tsz-ek alapanyagbázisára épül és az elavult üzemek megszüntetését vagy más faipari tevékenységre való átállítását eredményezi,
- ismertek olyan célgépek, amik viszonylag olcsón beszerezhetők, nem igényelnek nagy beruházást, a rövid- és vékonyfa feldolgozására is alkalmasak, és teljesítményük nem több mint 2000—3000 m³/év.

Konkrét véleményt mondani és tanácsot adni csak akkor lehet, ha az elképzeléseket és az adott körülményeket ismerjük. Az indokolatlan és párhuzamos fejlesztések elkerülése végett helyes, ha a nagyobb beruházásba kezdeni szándékozik előbb kikéri az Erdészeti és Faipari Hivatal Faipari Főosztályának szakmai véleményét. Alapvetően nem támogatunk olyan fejlesztési elképzeléseket, ahol nem látjuk biztosítottak a szakember-ellátottságot, ahol a fejleszteni szándékozó üzem közelében korszerű, már működő olyan üzem van, aminek kapacitása nincs kitéltve, ha az új, vagy rekonstruálandó üzem optimális kapacitásához az adott körzetből az alapanyag nem áll rendelkezésre, ha a fejlesztési elképzelésektől várható eredmény nem áll arányban a beruházási költségekkel, ha szakmailag kellően nem indokolt import berendezéseket szándékoznak beépíteni. Ahol nincsenek megfelelő végzettséggel, illetve gyakorlattal rendelkező szakmai vezetők, ott különösen fontos, hogy egy fejlesztési döntés meghozatala előtt tapasztalt társ gazdaságok, szervezőirodák, kutató intézetek és az irányító szervek tanácsait kikérjék. Az új társulások létrehozatalánál vagy a régiéi tevékenységének kibővítésénél törekedjenek komplex társulás létrehozatalára, melynek tevékenysége az alapvető erdőgazdasági tevékenységtől a legmagasabb faipari tevékenységig tart.

A gyümölcsös láda gyártási tevékenység fejlesztésénél feltétlenül indokolt az alapanyag-takarékos, termelékeny és viszonylag alacsony beruházásból megvalósítható ládaelem-szeletelő alapgépre alapuló technológiát figyelembe venni. Információink szerint a ládagyártás korszerűsítésének és kapacitásnövelésének a szándéka nagyobb, mint ezt a várható igény indokolná. Ezért nagyon fontos, hogy a fejleszteni kívánók a piaci igényeket alaposan tárják fel és csak tartós piac esetében valósítsák meg fejlesztési elképzeléseiket. Egyébként minden fejlesztés alapfeltétele az alapos piaci előkészítő munka, amiben a TSZKER is nagy segítséget nyújthat a szövetkezeteknek.

A termelőszövetkezeti faipar számára még további kiaknázatlan lehetőségek kínálkoznak a *fatömegcikk* és bútoralkatrészek termelésében. Ezeknek a

gyártása eredményesen történhet kisüzemekben is. Nagy beruházást nem igényelnek, a termeléshez szükséges gépek jelentős része hazai vagy szocialista relációból beszerezhető, a gépek kezelésére a dolgozók gyorsan betaníthatók.

Mindkét termékcsalád bővülésének egyik jövőbeni akadály a mesterséges szárítókapacitások hiánya. Itt is azt tudom mondani, hogy a szárítók építése az energiaigényesség és magas beruházási költségek miatt csak ott lehet indokolt, ahol a közelben nincs szabad kapacitással rendelkező közép- vagy nagyüzem, ahol bérszárításban, vagy kölcsönös előnyökön alapuló termelési együttműködésben lehet a szárítást végezni és a gyártandó termék gazdaságossága lehetővé teszi a kiegészítő berendezések beruházását.

Egy kicsit bővebben szeretnék beszélni a *bútoralkatrész-gyártási kooperáció* szükségességéről és lehetőségéről. A bútoripar több más iparághoz hasonlóan létszámgondokkal küszködik. A legmunkaigényesebb tevékenység az alkatrészgyártás. Ha innen munkaerőt tud felszabadítani és a bútoralkatrészeket megfelelő minőségben, rövid idő alatt, határidőre az alapanyagtermelőtől be tudja szerezni, akkor a szerelésre koncentrálni erejét és jobban tud alkalmazkodni a piac gyorsan változó igényeihez, jobban, változatosabban tudja a belföldi igényeket kielégíteni és nagyobb lehetőség nyílik az export fokozására is.

Munkamegosztással lehetőség van arra, hogy a rendelkezésre álló alapanyaggal országos szinten jobban tudjunk gazdálkodni, a magas alapanyagköltségeket csökkenthessük. Ugyanis a továbbfeldolgozó ipar egy-két termékfeleség gyártására szakosodott és termelékenyen csak akkor tud dolgozni, ha jó minőségű, méretes alapanyagot vásárol. Nincs felkészülve arra, hogy az alapanyag szabásánál lekerülő, méreténél és minőségénél fogva általa fel nem használható, de egyéb, kevésbé igényes termékek gyártására alkalmas anyagot bedolgozza. Így az egyéb célra még alkalmas anyag hulladékká válik és többnyire mint tüzelési hulladék értékesül.

Ha az alapanyagtermelőknél, jelen esetben a termelőszövetkezeti faiparban a bútoralkatrész-gyártással párhuzamosan más termékek (fatömegcikk, parkettfríz stb.) termelése is folyik, akkor a termékek termelésének kombinálásával az alapanyagköltségek és az árak csökkenthetők, de az egységnyi alapanyagból előállított termékek mennyisége és összértéke, valamint a képződő eredmény növelhető. A rendelkezésre álló alapanyagból az igények minőségben is jobban kielégíthetők.

Fontos fejlesztési célkitűzés kell, hogy legyen a termelőgépek műszaki színvonalának megfelelő *karbantartó és élezőműhelyek* létesítése, a karbantartó személyzet biztosítása. Más szövetkezetekkel, vállalatokkal való együttműködéssel ez a kérdés is gyorsabban és olcsóbban megoldható, mintha mindenki a maga útját járja.

A termelőszövetkezetekre jellemző a rendelkezésre álló faanyag direkt feldolgozása a saját faipari termelési profilnak megfelelően. Így sokszor állítanak elő gyenge minőségű terméket magas értékű alapanyagból. Gyakori jelenség, hogy az alapanyag méreténél és minőségénél fogva magasabb értékű termék előállítására is alkalmas lenne, és közvetlen értékesítése (pl. késelésre alkalmas rönk) nagyobb jövedelmezőséget biztosíthatna. Takarékosabb alapanyag-felhasználást lehetne a feldolgozás során elérni, ha az erdei választékolást jobban igazítanák a feldolgozó üzemek méreti és minőségi igényéhez. Több üzemben lehetne az import csökkentése érdekében vasúti talpfát termelni vagy a termelést fokozni. Az ilyen és ezekhez hasonló tartalékok feltárása csak a szakember-ellátottság javításával érhető el. Megfelelő szintű

szakember a sok kisüzembe a közeljövőben nem biztosítható. Azért is fontos a tsz-ek társulásának a szorgalmazása.

A társulásokba mind nagyobb számban vonják be az erdő- és fafeldolgozó gazdaságokat, az állami gazdaságokat, a TSZKER-t és a továbbfeldolgozó ipart.

A tsz-faipar jó úton halad, további fejlesztése ökonómiai, de szakmai szempontból is szükséges és indokolt a jelzett irányokba. Hangsúlyozom azonban, hogy az erdőgazdálkodás és a faipar arányos fejlesztése alapkövetelmény. Az erdőnek folytonosan bővített fahozamot kell biztosítania ahhoz, hogy az hosszú távon, növekvő mennyiségben álljon rendelkezésre, az erdő fájára épülő és fejlődni akaró ipar számára. Ezért akkor sem feledkezhetünk meg az erdőgazdasági alaptevékenységek fejlesztéséről, ha a faipari tevékenység ma jövedelmezőbb, egyes területek fejlesztésével pedig még jövedelmezőbbé tehető.

GERGELY SÁNDOR:

A TERMELŐSZÖVETKEZETI ERDŐGAZDÁLKODÁS ÉS FAFELDOLGOZÁS INTEGRÁCIÓJA

Erdész körökben közismert, hogy a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás és fafeldolgozás számos körülmény folytán erősen hátrányos helyzetben van. A hátrányok és kedvezőtlen következményeik felsorakoztatása nélkül is joggal merül fel a kérdés: egyáltalán lehet- és érdemes-e itt valamit is tenni? — Van-e olyan medicina, amely gyógymódot kínálhatna ennyi feszültség feloldására?

Mi a gyakorlat példáin okulva azt mondjuk: *parancsoló szükség tenni — és az egyetlen megoldás az integráció, a társulás!* Éppen a szövetkezeti mozgalom adta eddig a legtöbb és legszebb példát arra, hogy miként lehetséges megszokszorozni az erőket az összefogás által. Természetesen olyan társulásra van szükség, amely messzemenően orientálja és kiszolgálja a társulók igényeit, amely akarja és meg is valósítja minden lépésben a közös érdekeket.

Mi legyen a társulás célja?

Célja egyetlen lehet: a fagazdaság üzemi nyereségének növelése, ami teljes szinkronban van az erdei biomassa mind hatékonyabb hasznosításával.

Mi legyen a társulás tevékenységi köre?

Ebben a tekintetben csupán a kívánatos végcélt lehet és kell megfogalmazni. A megvalósítás sorrendje és üteme függ a társult termelőszövetkezetek helyzetétől, a társulás személyi és anyagi feltételeitől.

A termelészövetkezeti nap elnöksége

A legfontosabb feladatok:

- biztosítani a munka szellemi előfeltételeit,
- szervezni és irányítani a szakvezetők, szakmunkások és betanított munkások képzését és továbbképzését,
- segítséget adni szükség esetén az üzemtervek készítéséhez,
- koordinálni az erdészeti szaporítóanyag-termelést és forgalmazást,
- szakirányítani a vegyszeres növényvédelmet, természetesen a környezetvédelem elsődlegessége mellett,
- beszerezni és működtetni az erdőművelés célgépeit,
- biztosítani az erdősítés nyereséges megvalósítását, ennek műszaki, szakmai feltételeit, vagy legalább koordinálni azokat,
- közösen megoldani a rakodást és szállítást, mert ez a leggyengébb láncszeme erdőgazdálkodásunknak, és éppen akkor jelentkezik, amikor a termelt fa áruvá — következésként részben üzemi nyereséggé válna,
- végezni minél több műszaki — javítási, beszerzési — szolgáltatást,
- döntő feladatként foglalkozni a szakmai kultúra meghonosításával és a piacfeltárással. Valljuk és a gyakorlat bizonyítja, hogy megfelelő szakismeret, piaci munka és együttműködés mellett a pár szalagfűrész üzem is lehet tartósan eredményes. Természetesen úgy, ha nem akar komplett stílbútort gyártani. Hanem például nyár iparifából gyümölcsrekeszt.

Végigtekintve a társulással szemben támasztott követelményeken joggal mondható, hogy maximalisták voltunk. Azonban ismét hangsúlyozni kell, hogy a tevékenységi kör meghatározásakor csakis a kívánatos végcél leírása lehet az előrevívő, hiszen mint minden gazdasági folyamatban, itt is kötelező érvénnyel hat a komplexitás törvényszerűsége. Az pedig természetes, hogy a megvalósítás ütemét és sorrendjét a társulás tagjai szabják meg, igazodva saját lehetőségeikhez és mindenkor a legfontosabb teendőt tartva szem előtt.

Milyen legyen a társulás szervezete?

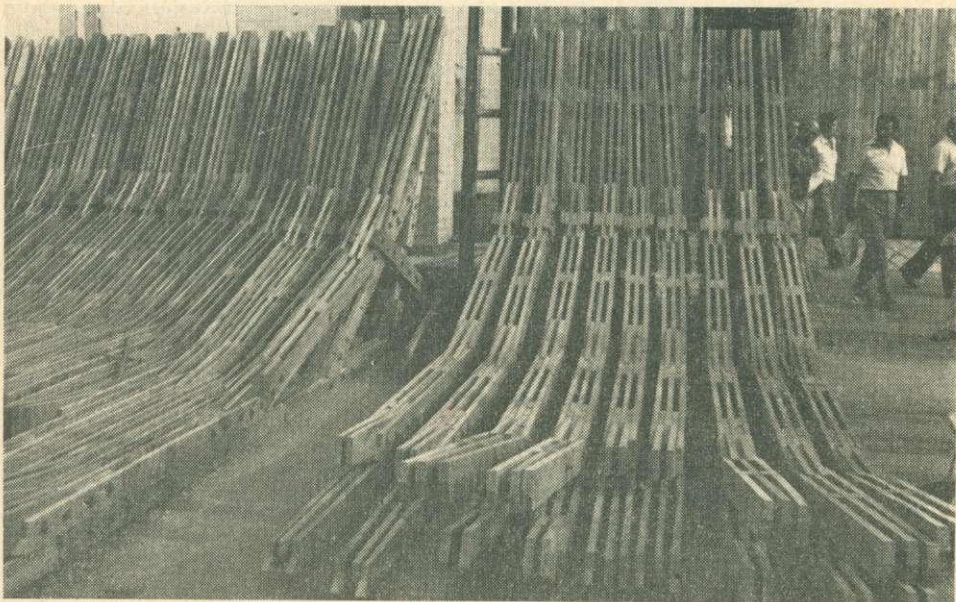
Célszerű, ha valamelyik nagy erdőterülettel rendelkező termelészövetkezet vállalja a társulás gesztorságát. Alapvető feltétel, hogy a vezetés nagy elszánttsággal, szilárd tenniakarással és megfelelő szakmai ismeretekkel rendelkezzen, ugyanakkor ne legyen híján a feltétlenül szükséges meggyőző erőnek sem. Ha a gesztornak jelentősebb fafeldolgozó üzeme van, az külön előny a

társulásnak. Már működik több társulás EFAG-ok gesztorsága alatt. Itt semmilyen tulajdonforma-dogma nem indokolt.

A társulás lehet *tsz-ek közötti és nem jogi személyiségű* — véleményünk szerint a szövetkezeti mozgalom és tulajdon sajátosságaival ez van a legnagyobb szinkronban, mert nem kényszerül eltartani egy külön, jól kifejlesztett szervezetet. Jelenleg ebből a típusból működik a legtöbb. Lehet *tsz-ek közötti önálló jogi személyiségű*. Több ilyen is van és hatékonyságuk is jó határfokú, összevetve más szektorokkal is állják a versenyt. Az előző típushoz hasonlóan nem szövetkezeti formában. Tevékenységük többnyire nem fogja át az egész fagazdaságot. Lehet *jogi személyiségű termelőszövetkezeti fagazdaság*, amely a társult szövetkezetek erdejében teljes körűen gazdálkodik. Mivel kívül helyezi a gazdálkodás centrumát és célját is a tulajdonos *tsz-en*, ezért elterjedése nem lesz rohamos. Ma már gyakori társulási forma egyes *tsz-ek együttműködése EFAG-okkal*, főleg a cellulóz-nyár programban. Az EFAG-ok szolgáltatásokat tesznek és fát vásárolnak fel. Ahol a *tsz-erdő* nagyüzemi méretű és kezeltségű, ott jó ez az integrációs forma.

Állami gazdaságok cellulóz-nyár társulásai jól működnek és kiterjesztésük más fajokra is indokolt, illetve már részben gyakorlat is. Kívánatos, hogy egy-egy nagy EFAG-gal — nem szükségszerűen az adott területen működővel — jöjjön létre sokrétű együttműködési kapcsolat, ahol nem egy-egy *tsz*, hanem a *tsz-ek* erdőgazdálkodási vagy fagazdasági társulása a partner.

A szövetkezetünk gesztorságával működő *AGROFA Gazdasági Társaság* jogi személyiség nélküli. 1976-ban alakult a megyei tanács és a MÉM jelentős támogatásával. Ma 21 tagja van, ebből 18 *tsz* és 3 állami vállalat. Az állami vállalatok: az *AGROBER*, amellyel közösen fejlesztettük ki az épületszerkezeteket, az *ERDÉRT*, amely az alapanyag-ellátásban és szakmai tapasztalatokban jó partner, valamint a *TSZKER*, mely a piac feltárásában az. Az integráció

AGROFA tetőszerkezet-elem akácából

tagjai nem tisztán területi (pl. járási v. megyei) elvek alapján szerződtek. Van az Alföldről, van a Bükk-hegységéből, de van a Sárrétről is AGROFA-tag.

Fafeldolgozónk az idén közel 70 millió Ft értékű árut termel. Főként az akácfeldolgozásban oldottunk meg több fontos feladatot. Gyártunk mezőgazdasági és ipari célokra nagy fesztávolságú csarnokokat és komplett épületeket, akác tározókat, állattenyésztési technológiákat, de virágládákat és kerítések is. Ezen kívül fenyőből és nyárfából ipari csomagoló ládákat is.

Tudjuk, hogy csak úgy élhetünk meg, ha egyre több szolgáltatást teszünk a társaknak — faipari és erdőgazdálkodási szaktanácsadást, motorfűrész-forgalmazást, bér fakitermelést, közös faipari tevékenység végzését, szögbelövési technológia terjesztését. Mindezek eredményeként az erdőgazdálkodás és fafeldolgozás kulturáltságát és jövedelmezőségét kívánjuk emelni.

Ki finanszírozza az integrációt?

Ma, tudjuk, kevés a fejlesztésre költhető pénz, de az is ismert, hogy minél kevesebb a pénz, relatíve annál többet kell költenünk a legjobban jövedelmező dolgokra, mert csak így lehet esélyünk arra, hogy a jövőben legyen pénzünk más célokra is. A tsz-fagazdaság ügye pedig olyan cél, amely jól fizet annak, aki költ rá.

A forrásszegénység feloldására két út van.

1. A társulásba vitt saját fejlesztési alap megsokszorozódik és lehetővé teszi a gazdaságos fejlesztést (méret és műszaki paraméterek összhangba hozása).
2. Mivel a szakszerűen művelt fagazdaság jól jövedelmez, bankhitel felvétele is indokolt.

A termelőszövetkezeti fagazdasági társulások ügyében az idő sürget bennünket, minden máról holnapra halasztott tett csak növeli hátrányunkat. Az érlelődő felismerést mielőbb tettekre kell váltani! Most adottak a gazdaságosság hűzóerői, a többi feltétel pedig szervezéssel, szívós munkával és összefogással megteremthető. Meggyőződésem, hogy szövetkezeti mozgalmunk a fagazdaság színvonalának gyors ütemű emelésével ismét bizonyítani fogja azt, hogy hatékonyan képes reagálni a gazdaságpolitikai feladatokra: összhangban a népgazdasági érdekekkel, az üzemi érdek javára és az egyedül lehetséges módon: társulásokkal.

Mondanivalóm végszavának hadd álljon itt gr. *Széchenyi István* Hitel című munkájából egy idézet bizonyítván azt, hogy az összefogás régóta sokszorozója az ember erejének:

„Mai világban... már ki ki átlátja: hogy egy magányos ember semmi, 's csak egyesületnek van hosszu élete, 's igazi súlya.”

A lapban megjelent tanulmányok szerzői: Dr. Csontos Gyula a MÉM ERSZ igazgatója, Budapest; Gergely Sándor a Karancs Mgtsz elnöke, Karancslapujtó; Hartmann Tibor, a MÉM EFH faipari főosztályának vezetője, Budapest; Jerome René ny. tud. főmunkatárs, Budapest; dr. Káldy József tanszékvezető egyetemi tanár, EFE, Sopron; Nagy Imre erdőmérnök, műszaki vezető, ZEFAG, Letenye; Pogrányi Kálmán erdőmérnök, műszaki vezető, BMK, Bábolna; dr. Solymos Rezső tud. főosztályvezető, ERTI, Budapest; dr. Szikra Dezső, a Veszprémi Erdőfelügyelőség igazgatója.

634.0.945.26

ERDŐ '82

FAKITERMELŐK XII. NEMZETKÖZI VERSENYE 1982. SZEPTEMBER 28-30

„A most végéig érkezett 12. Nemzetközi Fakitermelő Verseny jelentőségének sokoldalúságát bizonyította. Amellett, hogy a szellemi vetélkedők és a fizikai sport nyelvén bepillantást engedett a fakitermelők munkájának mesterfogásaiba, a társadalom szélesebb körei elé tárta annak nehézségeit, felelősségteljes, szellemi és fizikai koncentrációt egyaránt igénylő, különösen kemény embert kívánó munkáját, s általa gazdasági jelentőségét is bizonyította.

Hazánkban évente 8 millió m³ fát termelünk ki. Ehhez a mai technikai felszereltség mellett 50 millió döntővágást, 500 millió gallyazóvágást, 400 millió daraboló vágást, mindezt egybevetve egymilliárdnál is több motorfűrészvágást kell elvégezni. A számok alapján elképzelhető, hogy ilyen mennyiségnél már a tízed és század másodpercnek is meghatározó jelentősége van.

Ahhoz, hogy fafeldolgozó üzemeknek alapanyaga legyen, hogy a hajlék, a lakás fölé fedélszék kerüljön, meletet adjon a tűzhely, legyen bútor, első helyen a motorfűrészkezelő munkatársaink áldozatos, nehéz munkájára van szükség. Ezért jelképezi a fűrész, mint már a motorfűrész szakmánkat, az erdőgazdálkodást. Olyan ez nálunk, mint a mezőgazdaságban a sarló. Mind a kettő aratást jelent! Mind a kettő kemény megpróbáltatást, erős fizikumot, szaktudást és elkötelezettséget követel.

Sokszor felvetődik szakmán kívül és belül a kérdés, mikor veszik át a fakitermelési munka legnehezebbjét — a motorfűrész munkát — a fakitermelő kombájnok? Ilyen, ún. többcélú fakitermelő gépek ma már csaknem minden országban, így hazánkban is dolgoznak. Sajnos meg kell mondanunk, hogy a technika mai szintjén lombos faállományaink kitermelését még nem tudták megoldani. Ezért nálunk és gondolom más országokban is, belátható időn belül a motorfűrész marad a fakitermelés alapgépe. Mindent megteszünk azért, hogy dolgozóink kezébe a legjobb gépeket adhassuk. Szoros kapcsolatot tartunk a gépgyártó cégekkel, az állandó fejlesztés érdekében. Felhasználjuk a hazai és a nemzetközi versenyek tapasztalatait a fakitermelésben dolgozó munkatársaink szakmai képzettségének növelésére, a biztonságos munkavégzés feltételeinek megteremtésére.

A fakitermelő versenyeknek azonban nemcsak gazdasági jelentősége van. A szaktudás bővítése mellett emberi kapcsolatok szövődnek! Erősödik a csapatmunka, a kollektív szellem, az együttartozás érzése."

Igy értékelte zárszavában dr. Királyi Ernő, a MÉM EFH vezetője a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium által a Mezőgazdasági, Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezete, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség, az Országos Erdészeti Egyesület, az Erdészeti Tudományos Intézet és a Balatonfelvidéki EFAG közreműködésével megrendezett nemzetközi fakitermelő versenyt.

Erdőgazdaságaink meghívására 11 ország küldte el legjobb fakitermelőit, az európai észak és a szocialista országok. A norvég, a német demokratikus, a lengyel, a jugoszláv, a finn, a dán, a csehszlovák, a bolgár, a szovjet szövetségi, a svéd, a román és természetesen a magyar zászlók lengték körül a Balatonfelvidéki EFAG dolgozói által pompásan kialakított versenypályát a gyenesdiási Nagymezőt. A versenyt dr. Soós Gábor mezőgazdasági és élelmezésügyi államtitkár nyitotta meg. A főemlévényen a szak számos kiválósága között foglaltak helyet dr. Szász Tibor tud. főosztályvezető elnöklete alatt a nemzetközi főzsűri tagjai: Jan Jaroszkiewicz a lengyel Állami Erdészeti Tervezési Intézet osztályvezetője, Vudovit Cakajda a kistapolcsányi Erdőgazdaság igazgatója Csehszlovákiából, Svein Ackerholt a Norvég Ifjúsági Szövetség küldötte és Olavi Puoskari, a finn Közoktatásügyi Minisztérium erdészeti szakoktatási főigazgatója.

Maga a verseny a már több éve kialakult módon zajlott. Az egyes versenyszámok döntés, gallyazás, szerelés, kombinált, majd lánckímélő darabolás voltak. Újítást jelentett, hogy a gallyazást nem befűrt műágakon, hanem a táj kopárfásításaiból származó, a célra sajnos rendkívül alkalmasnak bizonyult, erősen ágas, végvágott törzseken végezték el.

A verseny első napján a döntés folyt a Zala egykori árterén, Zalavárott álló vágáskorú nemesnyárasban. Itt mindjárt a finnek törtek az élre (1801 p.), ketten is elérve a háromtagú csoportból a 600 feletti pontszámot. Közvetlenül követték őket a svédek (1630 p.), de erősen megközelítette őket a magyar csa-

A döntés

A szerelés

Győztes csapatok a dobogón — csehszlovák, finn, magyar

pat is (1597 p.). A magyar csapatot *Palkovics Antal*, a Balatonfelvidéki EFAG dolgozója a nemzetközit közvetlenül előző hazai versenyen II. és a kombinált darabolásban III. helyezést elérve, *Molnár Miklós* a krasznokvajdai Bástya MGTSZ motorfűrészese korábbi jó eredményekkel és *Kollár Miklós* a solti Szikra MGTSZ dolgozója alkotta a hazai versenyen a kombinált darabolásban III. helyezést elérve.

A darabolás

A gallyazás

A második napra mindenki rendkívül szoros küzdelmet várt, hiszen dobogós helyre lehetett kilátásunk. A további versenyszámok Gyenesdiáson zajlottak. A hangulat egyre jobban forrósodott, különösen miután a svéd csapat egyik versenyzője hibás szerelés folytán három számból is kiesett. Felcsillant számunkra az ezüstérem! — Ebben azonban a csehszlovákok megelőztek bennünket. Így végül is csapatversenyben I. helyen végeztek a finnek (4058 p), II. helyen a csehszlovákok (3615 p.) és III.-on a magyar csapat (3495 p.). Az egyéni összetettben helyezésük jogosultságát bizonyították a finnek, elvették egyénileg is az első három helyet. A magyar csapat egyik tagja — Molnár Miklós — a VI. helyen végzett a kombinált darabolásban 3.-ként végezve. A csapat másik tagja — Kollár István — a gallyazásban 2. lett.

A versenyt nagyszámú érdeklődő közönség kísérte figyelemmel. Nagyban elősegítette ezt dr. Firkás Oszkár szakközépiskolai tanár hangosbemondása. A szükséges közlendők mellett gondoskodott a jó hangulatról is és a környező iskolák több osztálynyi tanulói felé fordulva felhasználta az alkalmat a szakma szépségeinek felvillantására, az erdőgazdasági munka iránti kedv felkeltésére. Ennek kapcsán merül fel a gondolat, nem volna-e célszerű ezeket a versenyeket a fahasználaton túl az erdőművelésre is kiterjeszteni? — A gépi munka már ott is uralkodóvá lett és a propagandát méginkább kívánja...

Az ünnepélyes díjkiosztás a keszthelyi színházban történt. A díjak és oklevelek özöne után dr. Királyi Ernő hivatalvezető mondott zárszót és a külföldi résztvevők nevében a finn Olavi Puoskari ismerte el a rendezés kitűnő színvonalát, mondott köszönetet az előzékeny vendéglátásért. A köszönet első sorban a megrendezést lehetővé tevő erdőgazdasági vállalatainkat illeti, ezek között is főként a Balatonfelvidéki EFAG dolgozóit, akiknek legalább egyhónapos kemény munkája feküdt ebben a jeles eseményben.

Jérôme René

Halálának 150. évfordulója H. D. Wilckens emlékének váratlan mértékű felbuzgását váltotta ki. Lapunkban már többször is ismertetett megemlékezések után most Arpad Leipold, az alsószászországi erdészeti üzemtervezési hivatal munkatársa Wolfenbüttelben idézi emlékét. A rendkívül részletes és pontos adatokat tartalmazó tanulmányban Wilckensnek különösen saját hazájában, Szászországban elszervezett, sok megpróbáltatással járó életútjáról szerezhetünk eddig nem ismert részleteket. Fogalmat alkothatunk rendkívül széleskörű érdeklődéséről, ma is megszívlelendő ötleteiről. Hasznos elgondolásai voltak többek között az ásványolajbányászatról, a használt üveg újrahasznosításáról, és sok egyébről is. Megtudhatjuk, hogy selmecebányai alkalmaztatása előtt 1800—1810 években összesen hat erdészeti-vadászati tárgyú könyvet írt a waltershauseni erdészeti intézetben tartott előadásainak anyagából. Ezekben nagyrészt Pfeil tanítványának mutatkozott. Végül megtudhatjuk azt is, hogy Magyarországra szerződése végül is menekülés volt a fenyegető francia uralom elől. A napóleoni hódítások során felelevenedtek benne a franciák részéről családját a hétéves háború során ért csapások emlékei.

A magyarországi szereplést tárgyaló részt Leipold azzal vezeti be, hogy Wilckens működése nem fehér foltot szüntetett meg a magyar erdészet történetében, hiszen itt mesterséges erdősítésről szóló okmány már 1262-ből származik (106 évvel előzve a hasonló nürnbergi). De említi folytatólag Zsigmond király 1426-os erdőrendtartását és a rendszeres erdőgazdálkodásnak egyéb dokumentumait is. Wilckens tevékenységét ebben a környezetben a már ismertetett tanulmányokban foglaltakkal egyezően ismerteti a szerző. Figyelmet érdemel a végén még annak a népes tábornak a névszerinti felsorolása, akik ezirányú kutatómunkájában segítségére voltak. Fontos helyet foglal el ebben dr. Hiller István, egyetemünk könyvtár-főigazgatója.

(DER FORST u. HOLZWIRT 1982. 12. Ref.: Jérôme R.)

AZ ERDŐRENDEZÉS ÚJSZERŰ FELADATAI AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS FEJLESZTÉSÉBEN

Az erdőállománnyal való gazdálkodás a jelent és a jövőt szolgálja. Az erdőtörvény alapján az erdők faállományának mindenkori állapotát és a faállomány javítása, hasznosítása érdekében végzendő feladatokat az erdőgazdasági üzemtervek tartalmazzák. A jelen és jövő feladatainak megfogalmazása mellett jelentős az erdőrendezés feladata az új tudományos eredmények alkalmazásában és az erdőgazdasági gyakorlatban való terjesztésében.

A hazai erdőgazdálkodás nagyarányú fejlődése, de a fanyersanyag és az erdő kiterjedt egyéb szolgáltatása iránti igények a fejlődést meghaladó növekedése szükségessé tették annak vizsgálatát, hogy erdeink agrárökológiai adottságaiban rejlő tartalékok kiaknázásával van-e természeti akadálya az erdővel szemben támasztott igények kielégítésének. Az elemzés 1980-ban a Magyar Tudományos Akadémia szervezésében elkészült. Az erdők agroökológiai potenciálját felmérő, fejlesztő és hasznosító programnak az erdőgazdálkodás fejlesztésére vonatkozó megállapításaiból az erdőrendezés számára kiemelhető az a követelmény, hogy az erdők mindenkori állapotának, termelési lehetőségeinek megállapítása és minősítése során, a hosszú és középtávú erdőgazdálkodást szabályozó tervezéseiben, a jövő erdőképének kialakításában a reálisan lehetséges, maximális népgazdasági hasznosságú biomassa megtermelését és gazdaságosabb, sokoldalú hasznosítást segítse elő. Az anyagi termelési igények bővülnek és kielégítésüket bonyolultabbá teszi az erdők szociális termelése iránti igény — a környezet- és természetvédelmi, közjóléti — kibontakoztatására, gyakorlati alkalmaztatására vonatkozó követelményrendszer.

Az erdőrendezés munkájának tartalmi fejlesztését az határozza meg, hogy az üzemtervek a hosszú távú, középtávú és éves népgazdasági tervezési rendszerbe illeszkedő erdőgazdálkodási komplex tervekkel váltak. Az üzemterveknek — jellegük és szerepük bővülése miatt — az átfogó országos erdőgazdaság-politikai célokat és követelményeket minden erdőterületre (erdőrészletre) a mai erdőállapot és fatermesztési adottság alapján konkrét gazdálkodási, tevékenységi célokká, cselekvési követelményekké kell meghatározni. A tervezés szakaszában ki kell alakítaniok a jövő erdők képét, állapotát, az erdőkkel szemben támasztott követelmények differenciált, optimális érvényesítési lehetőségeivel.

Tevékenységünk tartalmi fejlesztése mellett szükséges ezeknek az elemeknek az üzemtervekben való megjelenítési formáit is bővíteni, korszerűsíteni. Ehhez tartozik az erdők mindenkori aktuális állapotát, a termelési lehetőségeket, az elvégzendő feladatokat jellemző és kifejező adata és ebből jól rendszerezett információt nyújtó képességünk kialakítása. Ez teszi lehetővé, hogy az erdők és faállományviszonyok mindenkori állapotáról, termelési potenciáljáról, a hasznosítható termékek kitermelési lehetőségeiről, a termelésfejlesztés kívánatos irányairól és ezek feltételeiről, az elvégzett munkák mértékéről és hatásairól, a mindenkori erdőgazdálkodás-fejlesztési és gazdaságpolitikai

célkitűzések megvalósulásának helyzetéről és ezek hatásairól az ágazati főhatóságot, a gazdálkodó szervezeteket, a tudományos intézeteket, az erdőfelügyeleti szervezeteket egységes szemléletben és adatszolgáltató rendszerben megbízható pontossággal tájékoztassuk.

Érdemivé és folyamatossá kell tennünk tevékenységünk önellenőrzését. Ez segíti a tervezők folyamatos önképzését, eszközeink és módszereink tökéletesítését, információink megbízhatóságának, tervezői és szabályozási előírásainknak a minőségi javítását.

Javítanunk kell a tudományos kutatási eredményeknek és az élenjáró gyakorlati eredményeknek a gyors és folyamatos alkalmazását tervezői és szabályozó munkánkban.

A jellemzően bővülő és minőségileg javított munkánk kialakítása nagyrészen önerőnkből — belátható rövid idő alatt — csak akkor lehet sikeres, ha főhatóságunk, kutató, oktató intézményeink, erdőfelügyeleti és gazdálkodó szervezeteink a velünk szemben támasztott konkrét igényeket meghatározzák, a szükséges döntéseiket meghozzák, a fejlesztő munkákhoz szükséges sokoldalú támogatást megadják, folyamatos együttműködésüket biztosítják.

Meghatározó segítséget várunk azoktól a szakmai irányelvektől, amelyeket főhatóságunk a fatermesztés, fakitermelés, erdővédelem, vadgazdálkodás és az erdőrendezés jövőbeni követelményrendszerének koordinált szintéziseként kiad. Ezeknek az irányelveknek az alapján tudjuk az üzemtervek készítéséhez szükséges egységes tervezői szemléletet és gyakorlatot biztosító útmutatót elkészíteni.

Az erdőrendezés fejlesztésének egyik legfontosabb feladata az erdőállapot-jellemzők megbízható, gyors és viszonylag könnyű felvétele és a feladatvégzéshez szükséges további alapadatok és információk beszerzése. Olyan felvételi módszereket kell kidolgozni és alkalmazni, amelyek csökkentik a terepi munkát, de fokozzák a pontosságot. Ennek érdekében fokozottabban kell alkalmazni a korszerű technikai eszközöket, illetve azoknak eredményeit, a távérzékelés lehetőségeit és növelni kell a terepi munkát segítő műszerek beszerzését, hazai előállítását.

Teendőink meghatározásánál abból indulunk ki, hogy már ma is elektronikus számítástechnikai adatfeldolgozás útján készülnek az üzemtervek. Ez lehetővé teszi az országos és gazdálkodó szervezetenkénti erdőállomány-adattár működtetését. Ebből a még bővíthető adathalmazból lényegesen több, célszerűen rendszerezett adatszolgáltatást lehet nyújtani az irányító, gazdálkodó és ellenőrző szervezeteknek, mint amit ma felhasználnak.

Mivel a különböző irányítási és gazdálkodási szintek terv- és adatinformáció igényei meghatározhatók, lehetővé válik az ágazat minden szintjének és szervezetének az összehangolt, tervszerűbb gazdaságsszervező és ellenőrző, fejlesztő munkájához szükséges információ szolgáltatása, az erdőállomány-gazdálkodási adattár teljes anyagának hasznosítása.

Tervezzük, hogy az erdők állapotának (különösen a termőhelynek, faállomány-szerkezetnek, méreteknek, minőségnek, fatérfogatnak, növedéknek stb.) a számszerűsített jellemzőit kibővítjük, pontosabbá tesszük. Az erdő fatermelési potenciáljának pontosabb ismeretéhez, a jövő erdőkép kialakítását szolgáló tervezésekhez és szabályozásokhoz ugyanis pontosabban szükséges ismerni a befolyásoló tényezőket. El kellene érni, hogy az erdők állapotát jellemző adatok megbízható alapjai lehessenek egy reális erdőértékszámítási módszernek is.

Erdőrészletenként szükséges egyértelműbben és konkrétan meghatározni a fatermesztési célt. Ez a követelmény arra kényszeríthetné a gazdálkodót és a tervezőt, hogy a termőhelyi adottság és a fahasznosítási lehetőségek optimá-

lis összhangját, a racionális gazdálkodás elemeit és összefüggéseit gyakorlatilag alkalmazható biztonsággal ismerje és a tervezésben alkalmazni tudja.

Az erdők közjóléti funkcióinak elméleti ismeretein túl, most már erdőrésztelenként, a jövő erdőképébe határozza meg a többféle funkciót, teremtse meg a cselekvések hatásainak egyensúlyát, ami az erdők sokféle hatásainak elkülönülése helyett az együtthatás optimumát képes nyújtani. Az elsődleges rendeltetés mai értelmezése és tervezése ugyanis még nem tekinthető kiforrott-nak.

Az erdőgazdálkodás lényege ma már a gazdasági, biológiai és szociális megfontolások szintézise. Minden erdő egyidejűleg tömegméretű környezetvédelmi, természetvédelmi, talajvédelmi, turisztikai objektum is, olyan termelési tényező, amely a materiális és immateriális javaival, szolgáltatásaival, hatásaival közvetlen és közvetett jövedelem forrása. Alapvetően élettanilag egészséges erdőket kell létrehozunk és felnevelnünk.

A faállomány-gazdálkodás javítása érdekében az élőfa újratermelése, a fajpolitikai célok érvényesítése, a hatékonyabb és gazdaságosabb erdőnevelési és erdővédelmi eljárások, differenciált vágásérettségi kor megállapítások növedék megállapítási módszerek, fahasznosítási szempontok tudományos megalapozottságú szabályozása, a kölcsönhatások megismerése és mérlegelése lehet tervezés-fejlesztő munkánk célja. A hozadékszabályozás térerén az erdők mindenkori állapotából és a jövő erdőkép kialakítási törekvéseinkből kiinduló lehetőségek keretei között a jóléti erdőgazdálkodás feltételeinek javítását, az anyagi termelés biztonságát és folyamatosságát, a népgazdaság fában és egyéb erdei termékekben jelentkező szükségleteinek mind teljesebb kielégítését, a termelés technikai és technológiai fejlesztésének érdekeit, a jövedelmező fahasznosítási lehetőségeket, egyéb vállalati gazdálkodási érdekeket és a gazdálkodás közgazdasági szabályozásának jobb megalapozását kellene a jövőben az eddigieknél jobban megoldani. Ehhez fel kell tárnai a meglévő ellentmondásokat, helyes érdeksorrendet kell kialakítani és ezek eredőjeként optimális eredményt adó, összehangolt szabályozást alkalmazni.

Az üzemterveknek az adattár és gazdálkodásszabályozó szerepe mellett növelni kell a tervezői és gazdálkodói tevékenységek ellenőrzői és önellenőrzői képességét és szerepét is.

Az üzemterveket — megjelenítési formáinak korszerűsítése keretében — alkalmassá kell tenni arra is, hogy az eddigi funkcióin túl a termelés szervezésére, fejlesztésére, a fahasznosítás célszerű lehetőségeire a gazdálkodási tevékenység ellenőrzésére, az országos és gazdasági szervezetenkénti hosszú-, középtávú és éves gazdaságpolitikai, fejlesztési, termelési koncepciókat, programokat — párhuzamosságok nélkül — megalapozottabb helyzetismerettel el lehessen készíteni. Ennek keretében a meglévő és korszerűsítendő számítástechnikai bázison az erdők állapotának és a termelési lehetőségeknek a folyamatos aktualizálása, elemzése, az adatok jól rendszerezett szolgáltatása, indokolt ajánlások nyújtása lehet a célunk.

Szervezetünk szolgáltató jellegéből következik, hogy az üzemtervezés révén birtokunkban levő adatokkal mindazokat a szervezeteket szolgáljuk ki, akik erre illetékesek és azzal amit igényelnek. Ennek érdekében alkotóbb, hatásaiban célirányosabb és racionálisabb együttműködést kell kialakítanunk azokkal a főhatósági, felügyeleti, tudományos, oktatási és gazdálkodó szervezetekkel, akikkel az erdőgazdálkodás fejlesztési és gyakorlati tevékenységében közös szerepünk, érdekközösségünk van. E térerén egy, a mainál célszerűbb munkamegosztásnak és bizalomnak alig túlbecsülhető jó hatása lenne a szakmai közérzetre és az alkotó erők közös eredményeire.

A HEGY- ÉS DOMBVIDÉKI ERDŐMŰVELÉS HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSÉNEK IRÁNYA

Kibővített szerkesztő bizottsági ülés és ankét Veszprémben

A szerkesztő bizottság az 1982. évi kiemelt egyesületi feladatnak megfelelően két erdőművelési ankétot tervezett a negyedévenkénti szerkesztő bizottsági ülések keretében. Lapunk ez évi 9. számában a Kecskeméten tartott ankétról már beszámoltunk: „Az alföldi erdőművelés helyzete és fejlesztésének iránya” címmel. A hegy- és dombvidéki erdőművelés azon a kibővített szerkesztő bizottsági ülésen került napirendre, amelynek Veszprémben az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának székháza adott otthont.

Az ülés résztvevőit *Nagy Miklós* az OEE veszprémi MÉM helyi csoportjának elnöke, mint házigazda üdvözölte. Ezt követően *dr. Solymos Rezső* a szerkesztő bizottság elnöke megnyitójában kiemelte: Az elmúlt három év folyamán hagyományossá vált, hogy a szerkesztő bizottság az OEE helyi csoportjainak székhelyén tartja üléseit. Ezekben a tagság közvetlen tapasztalatokat szerezhet a lapszerkesztés módszereiről, véleményt nyilváníthat és javaslatot tehet. Az eddig kedvező tapasztalatokra építve kell továbbfejleszteni lapunk olvasói, írói és szerkesztő bizottsága között a kapcsolatot.

Az első napirendi pont a hagyományoknak megfelelően a következő negyedévi lapszámok tervének elkészítése és az előző negyedévek értékelése volt. Az OEE helyi csoportjainak a lapszerkesztéssel kapcsolatos véleményét és javaslatait *Borsodi Imre* a veszprémi MN és *Csepregi János* a keszthelyi csoport elnöke ismertette, hivatkozva apra az összefoglaló értékelésre, amelyet *Bus Mária* erdőmérnök készített a szerkesztő bizottság részére.

A lapszerkesztés közvetlen témái után került sor az erdőművelési ankétra.

Dr. Solymos Rezső az ankét bevezetéseként utalt arra, hogy szaklapunk a legfontosabb erdőgazdasági témák, egyesületi feladatok megoldását a maga lehetséges eszközeivel kívánja szolgálni. Ennek egyik módja a szakmailag helyesen megalapozott vita a lap hasábjain és az ankétok keretében. A viták kiinduló alapja az adott téma, — jelen esetben az erdőművelés — helyzetének értékelése, amelyre a főbb kérdések megoldására vonatkozó javaslatok épülnek. Növelni kell a fatermesztés eredményességét, a hibák megszüntetése nem tűr halasztást. Ehhez azonban nem elegendő csak elmarasztaló kritikát megfogalmazni, hanem reális és szakszerű javaslatokat kell tenni a hibák kijavítására vagy a jó termelési eljárások továbbfejlesztésére vonatkozóan.

Dr. Szikra Dezső az OEE veszprémi MÉM helyi csoport titkára, a szerkesztő bizottság tagja állította össze a vitaanyagot: „A hegy- és dombvidéki erdőművelés helyzete és fejlesztésének iránya” címmel, amelyet a következőkben ismertetünk.

Dr. Szikra Dezső: Vitaindító

„Erdőterületünk mintegy felét sorolhatjuk domb- és hegyvidéki kategóriába, fatermesztésünk általános kérdései, gondjai szinte teljes mértékben érvényesülnek e térségekben, de azért vannak bizonyos sajátosságok is. Ilyenek:

- a domborzatból következően a termőhelyi változatosság, a gyéribb fel-társág, a gépek korlátozottabb használhatósága;
- eszközöknek, gépeknek a mezőgazdaságból nehezebben adaptálhatósága;

- gépek, eszközök hiánya miatt az inkább munkaerő-, mint eszközigényesség;
- az átlagos termelési ciklus hosszabb volta;
- a magról való természetes felújításnak nagyobb jelentősége és lehetősége;
- a fatermesztési modellek kevésbé használhatósága, a fatermesztés tipizálásának nehezebb volta;
- nemesített szaporítóanyag használatának szinte teljes hiánya;
- az erdő- és vadgazdálkodás összhangjának nagyobb jelentősége, mivel a jelentős kárt okozó nagyvadállomány zöme itt él;
- a jelentős bányászati tevékenység miatt viszonylag sok a rekultivációs jellegű feladat;
- az erdőtelepítési tevékenység viszont kisebb súlyt képvisel, mint a síkvidéken..

A fatermesztés alapvető kérdése, hogy *a rendelkezésünkre álló terület ökológiai potenciálját megfelelően használjuk-e ki?* Végleges választ csak teljes erdőterületünk megbízható termőhely-értékelése után adhatunk.

Meglehetősen sok a megfelelő minőségű, de a termőhelytípusnak meg nem felelő célállományú erdősítés. Felvethető, hogy *az erdőfelügyelőség kellő erélytelysel kezeli-e ezt a jelenséget* vagy enged a külső nyomásnak (nehéz gazdasági helyzet, a vadkár objektív tényezőként való kezelése, a gazdálkodók — tsz, áll. gazdaság — technikai felkészültségének elfogadása stb.)?

Irányelveink, jogszabályaink jók, a célállomány-választást termőhelyi alapokra helyezik, ezzel az ökológiai potenciál egyre teljesebb kihasználását szolgálják.

Sokan vallják, hogy a fatermesztés már az *üzemtervezéssel* elkezdődik. Döntő a részletalakítás, az elsődleges cél megállapítása, a termőhelyfeltárás, a véghasználat és erdőfelújítás tervezése, stb. Üzemterveinkben azonban az erdőfelújítás tervezése jelenlegi formájában nem kielégítő, ezért az „Erdőrendezési irányelvek” és az új „Útmutató” az erdőművelésnek a mainál jelentősebb támogatást fog adni.

Erdeink sorsa nemcsak az erdészeket, hanem a *biológusokat, ökológusokat, természetvédőket* is izgatja. Ők elsősorban a természetszerű erdők, a természetes felújítás felé fordultak és igen kemény hangot megütve bírálták munkánkat. *Féltik ezeket az erdőket az erdészektől.* A vita elől nem szabad (nem is lehet) kitérni, helyes gyakorlattal — jó példákkal érvelhetünk csak.

A természetszerű erdőgazdálkodás kapcsán az erdőgazdálkodás alá vont terület 18%-át kitevő *különleges rendeltetésű erdőben folytatott erdőgazdálkodási, ezen belül erdőművelési tevékenységet* is meg kell említeni. Ezen területek erdőművelését a jogszabályok támogatják. Ez érthető, mert az erdők többcélú hasznosítása itt mutatkozik meg leginkább.

A *természetes felújítás* gondjait a következő számok is jelzik: az állami erdőgazdaságok 1960-ban 3500 ha (19,0%) mag és 3100 ha (16,8%) sarj felújítást fejeztek be. Az ezt követő 15 évben a sarj radikálisan csökkent felére — harmadára és a mag is 2100 ha-ra. (Az Erdő 1981. nov. 487. oldal.)

1981-ben az összes befejezett (nemcsak erdőgazdasági!) felújításból 1909 ha a mag (12%), 4771 ha a sarj (30%) és 9225 ha a mesterséges (58%) erdősítés (1981. évi erdőállomány-gazdálkodás — országos összefoglaló — MÉM EFH).

A legtöbb szakember a fentiek okát a makktermések elmaradásában és a túlzottan magas nagyvadállományban látja. A makktermések időszakosságát azonban többen nem tartják döntő tényezőnek, mivel a korábbi két évszázadban sem volt gyakoribb a termés. Az újulat megmaradása ellen hatott

mindenképpen a fogatos közelítés gépi eszközökkel való felváltása. Viszont soken azt tartjuk döntőnek, hogy az emelkedő véghasználati fatömeg egyenletes kitermelésében egzisztenciálisan érdekelt, bázisalapon, éves nyereségérdekelttségben dolgozó erdőgazdálkodók nagyon sok esetben nem képesek az újulathoz igazodni. Nem az erdőművelők innovációs készségével van baj, nem arról van szó, hogy az erdőművelők nem tudnák jól végezni a munkájukat — kényszerűségből csinálják így!

A vadállomány kártételét radikálisan csökkenteni kell. A vadkárelhárító kerítések építése csak átmeneti segítség, nem végső megoldás és nem tűnik jó megoldásnak a jelenlegi, igen magas nagyvadállománynak az új vadászati üzemtervek szerinti legalizálása sem (term. vadeltartó képességnek megfelelő + zárttéri + rendszeres etetés vállalásával fenntartható). Ebben a megoldásban sem jelentkezik a vadgazdálkodó anyagi felelőssége a vadállomány okozta kárért. Az állomány jelenlegi létszámának csökkentése nélkül a többi vadkár elleni intézkedés hatékonysága is romlik.

Az elmúlt évek azt mutatták, hogy a vadlétszám elfogadható megállapításával adósak vagyunk. Ezért közvetett módszerek alkalmazására vagyunk utalva. Ezek egyike a vadkár felmérése, figyelemmel kísérése.

A technikaváltás hozta gondokat az *erdőfeltárás lényeges fejlesztése* csökkentheti. Sok utat kell építeni ahhoz, hogy az elhamarkodott, koncentrált felújítógázások helyett az újulathoz igazodó, kisterületű végvágásokra és bontásokra is sor kerülhessen. Szükségesnek látszik, hogy a ma szinte teljesen eltűnt kötélpályák, sőt egyes helyeken a fogatos közelítés is feléledjenek. Kisméretű, újulatot és a visszamaradó állományt is jobban kímélő gépek kellene.

Többen vetik fel az *erdőművelésnek költségvetési rendszerben való végzését*. Én nem adnám fel az erdőfenntartási alap biztos anyagi bázist nyugtató rendszerét. Arról viszont érdemes szót ejteni, hogy a fatermesztési ágazat jövedelmezőségi szintjét miként lehet/kell emelni, mert a vállalatvezetés az egyes üzemágakat ezzel értékeli, és ennek megfelelő elhatározásokat hoz a műszaki fejlesztésre, munkaerő biztosítására, szociális ellátásra, stb.

Itt még két témát vetek fel. Az egyik szervezeti jellegű gond és a fatermesztés súlyának csökkenését is jelzi (jelezheti): a gazdaságok egy részénél az erdőművelési osztályok „feloldódtak”, az *erdőműveléssel kapcsolatos döntési szintek eltolódtak — lefelé!* A másik az *erdőfelügyelet tevékenységére, szerepére* vonatkozik. A probléma a következő kérdésben foglalható össze: mikor és hogyan lépjen fel az erdőfelügyelet? Igazodjon a nehéz gazdasági helyzetben lényekedő vállalatok éves céljainak teljesítéséhez, azaz fogadja el a gazdálkodók kisebb ellenállás irányába való elmozdulási törekvését vagy a gazdálkodó gondjaira bízott közvagyon védelme érdekében a külső körülményektől függetlenül a jelenleginél lényegesen „keményebb” vonalat képviseljen? Meddig tartson a vállalati önállóság és mikor kezdődjön a hatósági (és szakmai) beavatkozás?

A természetes felújítás mellett a *mesterséges erdősítés* is nagy szerepet játszik térségeinkben. Ehhez pedig *mag- és csemetetermelés kell*. Nemesített szaporító anyaggal hegy- és dombvidéken alig rendelkezünk. E hátrány gyors csökkentésére egyetlen lehetőségünk a populáció nemesítés. *Magtermelésre* kijelölt állományaink eddig is voltak (2770 ha 0,2%), de elsődlegesen rendeltetésük csak névleges volt. A gyűjtött mag máig is ismeretlen származású és a gyűjtést nem a genetikai érték, hanem a könnyebb begyűjthetőség irányítja. Miután az OECD tagjainak sorába kívánunk lépni ez a helyzet tarthatatlan. Az új magtermelő állományok kijelölése, törzskönyvezése most folyik. Ezen

állományokhoz fűződő reményünk azonban csak ezek hathatós védelme esetén valósulhat meg.

A *csemetetermelésben* a korszerű nagyüzemi kertek (kb. 2000 ha.) mellett még nagy szerepük van a kisüzemi és ideiglenes kerteknek. Jelentős szerepük van még a tsz-eknek, szakcsoportoknak és magánosoknak. A jelentős javulás (1979-től) mellett még mindig van manipuláció és csúszópénz.

A nagy báziskertek technikai ellátottsága, kemizálása megoldható, a szociális ellátottság viszonylag jó és talán még elegendő munkaerő is van. A célcsoportos beruházási keretből is jelentősen támogatott fejlesztéseknek komoly eredményei vannak. A kisebb kertek helyzete viszont aggasztó.

A *mesterséges erdőfelújítások* égető gondja a *vágástakarítás*. Gépesítése — különösen nehezebb terepen — nem megoldott. A feladat igen munkaerőigényes. Állandó vita: ki végezze — a fahasználó vagy az erdőművelő? Az üzemágak jelenlegi jövedelmezőségi szintje is azt indokolná, hogy a fahasználó feladata legyen. *Tuskózás* gyakorlatilag nincs, a tuskók viszont nem elég alacsonyak. Ez is gátolja a felújítás gépesítését. Az erdősítés zöme kézi erővel valósul meg. Hegy- és dombvidékre alkalmas gép kevés van. A munkaerőhiányt — legalább részlegesen — a *csemeteszám csökkentésével* ellensúlyoztuk és természetesen az elért gépesítettséggel. A kevesebb csemete viszont nem tudja „elviselni” a jelenlegi vadkárosítást. Emiatt és a lazább technológiai fegyelem miatt magas a pótlási arány és az elhúzódó (hátralékos) felújítás. A kevés csemete akkor volna jó, ha nagyméretű volna, de az drága „vadtakarmány”. Így aztán gond, hogy milyen csemetét termeljünk, milyen csemetével erdősítsünk: hidegágyással, szabad földivel, burkolt gyökerével, vagy burkolatlannal, és milyen hálózatot alkalmazzunk? Jelenlegi körülményeink között vadkárelhárító kerítés nélkül végzett erdősítésben a 10 000-nél kevesebb csemetét nem tartom elfogadhatónak. A pótlásokat nem lehet értékesebb fajokkal elvégezni a vad miatt. A *fajaválasztásról*: az elmúlt évtizedre az erőteljes fenyvesítés volt jellemző. Túl sok monokultúra jellegű állomány született. Még egy jellemző vonás: előtérbe kerültek a „vadtűrőbb” fajok.

Az *ápolásról*. „Az erdőfelújítások ápoltsága általában nem kielégítő. ... A kézi munkaerő és a gépesítettség hiányában az ápolási munkák teljesen háttérbe szorúlnak” (1981. évi erdőállomány-gazdálkodás — országos összefoglaló MÉM—EFH). A legfontosabb munkák még betervezésre kerülnek, de a kivitelezéssel gyakran adósok maradunk. Az ápolások elhagyására az ideológia hamar megszületett: „így jóval kevesebb a vadkár!” Az ápolatlanság növeli a befejezés elhúzódtását, rontja az állományok minőségét, szerkezetét. Az e munkánál jelentkező riasztó és aggasztó munkaerőhiányt vegyszeres ápolással igyekeznek pótolni a gazdálkodók. Földi és légi egyaránt megy, de arányuk alacsony (országosan 11⁰/₀) és „a kivitelezés technológiája, szakszerűsége és eredményessége azonban igen csak kívánnivalót hagy maga után, így ez sem igen javítja az ápoltsági helyzetet” (idézet, mint előbb). Szívem szerint örülök, hogy csak 11⁰/₀ a vegyszeres ápolás.

Itt kell kitérni a hegy- és dombvidéki erdőművelés egyik legkritikusabb gondjára a *munkaerő csökkenésére, szakképzettségbeli összetételére*. A mérnök-technikus ellátottság megfelelő, viszont a munkásellátottság szintje kifejezetten alacsony (az állami szektorban az 1960. évi 20 500 fő 1980-ban 7000 főre csökkent). És e rendkívül alacsony létszámon belül (EFH erdőgazdaságok adatai, tehát az átlagnál jobb) szakmunkás 5,6⁰/₀, betanított munkás 45,9⁰/₀, segédmunkás 48,5⁰/₀ (a fahasználatban 32,8; 41,0; 26,2⁰/₀).

A szociális ellátás terén is van mit behozni az erdőművelésben, mert (szintén EFH erdőgazdasági adatok) az itt foglalkoztatottak 67,2⁰/₀-át szállították,

25,4⁰/₀-át látták el napi egyszeri meleg étellel és 63,6⁰/₀-át látták el munkahelyi melegedővel (a fahasználatban 86,9; 60,6 (!); 85,9⁰/₀). Ezek beszédes számok, pedig már ez is óriási erőfeszítés eredménye.

Az *erdőnevelés* terén a feladat igen nagy. A gyakorlat a „későn, ritkán, erősen” elvet kialakítva sem tudja teljesíteni. Jellemző a területi elmaradás, a kitermelt fatömeg túlteljesítése mellett. Ez a *növedékfokozó* gyéritésnél kiugró és aggodalomra ad okot. Itt kell megemlíteni a „V-fa” kérdését. Majdnem egyöntetű vélemény, hogy az állományok értékesebb hányadában el kell végezni a jelölést, mert jól szolgálja a számunka kedvezőbb véghasználati állomány kialakítását.

A *fiatalkori nevelővágásoknál* is hasonló jelenség van, de ott a tervezett és kitermelt faanyag mennyisége kevésbé megbízható (tekintélyes része nem is kerül feldolgozásra). Jelentős eredmény, hogy a törzskiválasztó gyérités zömét is finanszírozza az erdőfenntartási alap. Itt fontos kérdés az erdőnevelési eljárás: sablonos vagy szelektív? A gyakorlat — nagyon helyesen — a kombinálnál kötött ki. Gond a gépesítettség, azaz, hogy kevés a gép. A többcélú gépek (Bobcat, Makeri) a feladat töredékét végzik csak. Nevelővágásban a gép még hosszú ideig a motorfűrész és a közelítő eszköz lesz. A *közelítéssel kapcsolatos legnagyobb gond az igen magas arányú kéregrésülés* (30—35⁰/₀). Ennek csökkentése nagyon fontos feladatunk.”

A vita

Horváth Gyula (erdészetvezető):

Mindjárt előjáróban megemlíttem, hogy a lehetőségekhez képest a legnagyobb mértékben a *természetszerű erdők* és a *mageredetű természetes felújítás* híve vagyok és azok közé tartozom, akik keresik a lehetőséget az *erdő- és a vadgazdálkodás lehetséges összhangjának* megteremtéséhez.

A vitaindító témái szerint a következő a véleményem..

— Az *erdőfelújítás és az üzemtervezés kapcsolatában* az óhaj és a lehetőség az optimális és a reálisan elvárható nem azonos, hanem nagyon is különböző kategóriák. A jó az lenne, ha minél inkább megközelítenénk az ökológiai potenciált. De én csak akkor tudom maradéktalanul elismerni a tervező munkáját, ha az óhajtott optimális megállapítás után megvizsgálja a lehetőséget és a reálisan elvárhatót is (szakágazati szinttől az erdészetiig), és ezek után teszi meg az előírásokat. Kivitelezhetetlen tervet nem lehet jónak nevezni, az csak a konfliktusokat szaporítja. A jövőben (éppen a gazdasági nehézségeink miatt) tovább kell javítani a tervezés és a gazdálkodás jószándékú összhangját.

— A *táblázatokba merevített célállományok dogmatikus megkövetelése* káros. Nem lehetséges olyan országos táblázatokat összeállítani, amelyek maradéktalanul magukba tudják sűríteni a hely- és ömbvidéki erdők egyes erdőrészelein belül a változókéony termőhelyi tényezőket és főképpen nem azok termőhelyi összhatását. Az erdőgazda észrevétele alapján tovább kellene növelni az erdőfelügyelőségek bürokráciamentes, gyors, rugalmas módosítási jogkörét.

— *Ami az erdők feltését illeti*, mi erdészek örülünk ha a biológusok, botanikusok, természetvédők féltik az erdőt. Annak azonban már nem, hogy túllünk erdészektől féltik. Ha kritikájuk teljességgel igaz lenne, akkor már nem lenne mit féltenuük. Az erdők sorsa az erdészek kezében volt és van, és mi növeltük hazánk erdősültségét a jelenlegi szintre.

— A *magról való természetes felújítás* területén azonban valóban vannak gondjaink. Ez a gond is több összetevőjű, sokrétű. Nem alaptalan az olyan ész-

AZ ERDŐ 1983. ÉVI TARTALOMJEGYZÉKE

Agócs József: Az erdő tűrőképessége — — — — —	401
Dr. Ágfalvi Imre: Gondolatok — — — — —	418
Dr. Ágfalvi Imre: Megemlékezés egy négyes évfordulóról — — — — —	470
Babos Rezső: A fonófűz termesztése, feldolgoása — — — — —	538
Bach István: Új, államilag minősített erdészeti növényfajták — — — — —	467
Dr. Bácsatyai László: A földmérési tanszék — — — — —	313
Dr. Balázs István, Héjj Botond: A tsz-erdőgazdálkodás fejlesztésének néhány ökonómiai problémája — — — — —	503
Balogh László: TDK-munka az Erdészeti és Faipari Egyetemen — — — — —	302
Balsay Endre: A hansági 'I—214'-állományok nevelése a felújítások tükrében — — — — —	120
Dr. Bán István: Számítógépes térképezés az erdőrendezés fejlesztésében — — — — —	105
Dr. H. Baule: Faállományok pusztulása és a tápanyagellátás — — — — —	563
Bedő Tibor: Az ERFATERV három évtizede az erdőgazdaság és a faipar szolgálatában — — — — —	237
Belovai András: Száritani pedig kell(ene) — — — — —	272
Bogár István: A 2000. km feltáróút átadása Bakonyoszlopon — — — — —	75
Bogdán Ernő: Technológiai elszívórendszerek beszabályozása — — — — —	259
Bogyay János: Az erdészek segítik a méhészeket — — — — —	146
Dr. Bondor Antal: Válasz Varga Bélának — — — — —	62
Czebei Sándor: A feltáróút-építés kezdete a Balatonfelvidéken — — — — —	80
Cserjés Antal: A gépi adatfeldolgozás és a gyakorlat — — — — —	356
Dr. Csontos Gyula: Az erdőrendezés újszerű feladatai az erdőgazdálkodás fejlesztésében — — — — —	15
Dr. Csötönyi József: A szakmai utasítások szociális vonatkozásai — — — — —	355
Dr. Csötönyi József: Hozzászólás — — — — —	385
Dr. Csötönyi József: Javaslat erdészeti panteon létesítésére — — — — —	496
Dr. Csötönyi József: A nem telepített munkahelyek szociális ellátásáról — — — — —	550
Dadányi Miklós: Technológiai ismeretek jelentősége a villamos szakági tervezésben — — — — —	274
Dámosy Zoltán: A vállalati működés szabályozása — — — — —	250
Dobay Pál: Egy elfelejtett erdészeti szakíró — — — — —	231
Dobay Pál: Régi erdei mestereségek a Pilisben — — — — —	409
Dobay Pál: Üzemtervszerű erdőgazdálkodás — piacra termelés — — — — —	433
Dobroszláv Lajos: Tapasztalatok a Bakony magtermelő állományainak kijelölése során — — — — —	389
Dr. Ébli György, Szalkay György: Az erdei mellékhasználatokról — — — — —	531
Emmerlingné Köhler Marietta: Erdei- és feketefenyő-avar, mint intenzív termeszűközveg csemetetermesztésben — — — — —	521
Facskó Ferenc: Magtermelő állományok gépi nyilvántartása — — — — —	421
Farkas László: Cellulóznyár-kitermelés gombatermesztéssel — — — — —	441
Firbás Nándor: Egyetemes anyagmozgató gép kísérleti tapasztalatai — — — — —	140
Dr. Firbás Oszkár: Az ifjú szak- és betanított munkások vetélkedője — — — — —	514
Dr. Gál János: 175 éves az Alma Mater — — — — —	291
Dr. Gál János: Az erdőtelepítés-tani tanszék — — — — —	314
Dr. Gál János: Káldy József 1920—1983 — — — — —	333
Dr. Gencsi László: A növénytani tanszék — — — — —	313
Gergely Sándor: A termelőségvetkezeti erdőgazdálkodás és fafeldolgozás integrációja — — — — —	7
Gurisatti Gábor: Kiemelt ágyású talajelőkészítés a káli csemetetekertben — — — — —	461
Dr. Halupa Lajos: Hozzászólás a nyárfatermesztési vitához — — — — —	135
Harasztí Sándor: Rönktéri anyagmozgatás az energiafelhasználás tükrében — — — — —	265
Hartmann Tibor: A termelőségvetkezeti faipar helyzete, fejlesztésének lehetőségei — — — — —	1
Hartmann Tiborné, Dauner Márton: A fafeldolgozás fejlesztésének feltételei az EFAG-oknál — — — — —	251
Henter Pál: Hozzászólás a nyárfatermesztési vitához — — — — —	505
Dr. Herpay Imre: Elnöki megnyitó az OEE küldöttközgyűlésén — — — — —	53
Dr. Herpay Imre: Az erdőhasználati tanszék — — — — —	316
Dr. Herpay Imre: Közgyűlési megnyitó — — — — —	478
Dr. Hiller István: Egyetemtörténeti kutatásaink nemzetközi kölcsönhatásai — — — — —	303
Dr. Hiller István: Százéves az „Erdészeti talajtan” — — — — —	507
Horváth Lajos: Rétegezett mintavétel alkalmazása a fatömegbecslésben — — — — —	371

Dr. Igmándy Zoltán: Az egyetem, mint a hivatásra nevelés kohója — — —	299
Dr. Jámbor László, Marosi György: A munkaerő-kiváltás néhány erdőgazdasági problémája — — —	397
Dr. Járó Zoltán: A hullámtérfinansztás termőhelyi adottságai — — —	211
Jérôme René: ERDŐ '82 — fakitermelők XII. nemzetközi versenye — — —	11
Jérôme René: Az Országos Erdészeti Egyesület 1983. évi vándorgyűlése — — —	477
Jérôme René: Az erdészeti felsőoktatás megindítása 175. évfordulójának egyetemi ünnepei — — —	490
Jérôme René: Hogyan tovább? — — —	517
Dr. Igmándy Zoltán: Az erdővédelemtani tanszék — — —	315
Ivanics József: Hókárosítások vizsgálata a zalai fenyvesekben — — —	453
Dr. Káldy József: Országos erdészeti gépesítési konferencia — — —	30
Dr. Káldy József: Az erdészeti faanyagszállítás jelenlegi helyzete és a fejlesztés teendői — — —	335
Dr. Kapusi Imre: A „Nyírségi” akác köztermesztésbe vonása — — —	125
Dr. Király László: Az erdőrendezéstani tanszék — — —	318
Király Pál: Főtitkári beszámoló az OEE küldöttközgyűlésén — — —	54
Király Pál: Köszöntünk Alma Mater! — — —	298
Király Pál: Főtitkári jelentés — — —	480
Dr. Királyi Ernő: Fagazdaságunk felkészül a nehézségekre — — —	45
Dr. Királyi Ernő: A magyar erdőgazdálkodás szolgálatában — — —	288
Kiss Ipoly: Az ERFATERV nemzetközi kapcsolatai — — —	275
Kohán, Stefán: A Szlovák Szocialista Köztársaság jelentősebb populétumainak értékelése — — —	556
Dr. Kollwentz Ödön: Szakirodalmi visszapillantás — — —	220
Dr. Kolonits József: Két gyomirtó szer kísérleti alkalmazása — — —	128
Dr. Kolonits József, dr. Lengyel György: A vegyszeres sarj- és cserjeirtás lehetősége tölgy- és cserjállományokban — — —	376
Dr. Koloszar József: A szlávón tölgy érdekében — — —	350
Dr. Kondor János: Hozzászólás a nyárfatermesztési vitához — — —	131
Koroly Vilmos, Edöcs Ottó: Fűtés korszerűsítés a fafeldolgozásban — — —	257
Körösmezzei Csaba, Lemmer Józsefné: A Fusilade W 25 EC gyomirtó szer — — —	449
Dr. Kóhalmy Tamás: A vadgazdaságtani tanszék — — —	319
Lengyel László: Gyomirtó szerek kombinált alkalmazása tölgy-makkvetésben — — —	509
Lutonszky Zoltán: Gondolatok az erdőfeltárásról — — —	239
Dr. Madas András: Az erdőgazdaság távlati terve — mai szemmel — — —	191
Dr. Madas András: Mindnyájan voltunk egyszer az akadémián — — —	295
Dr. Madas László: 30 év a fakitermelésben — lenn és fenn — — —	204
Dr. Majer Antal: Az erdőműveléstani tanszék — — —	314
Mayer Ádám: Forrásfoglalás a bátaszéki erdészet területén — — —	88
Dr. Márkus László: Az erdei fenyőre vonatkozó ökonómiai vizsgálatok — — —	151
Dr. Márkus László: Akácra és nyemesnyárra vonatkozó ökonómiai vizsgálatok — — —	222
Dr. Mátyás Csaba: Erdeifenyő-plantázások Magyarországon — — —	214
Dr. Mátyás Vilmos: Legfontosabb fajaink génállománya — — —	393
Dr. Molnár Sándor: A sűrűség szerepe a fa anyagminőségében — — —	325
Dr. Moór Artúr, dr. Roxer Egon: A matematikai tanszék — — —	311
Murányi János: Tölgy és bükk magtermelő állományok felülvizsgálata — — —	386
Nagy Imre, Pogrányi Kálmán: Statisztikai módszer a károsítások következtében kieső növedék térfogatának meghatározására — — —	39
Nagy László: Munkaerő-gazdálkodás az állami erdőgazdaságokban — — —	429
Nemcsák László: Újabb laskagomba-termesztési eljárás — — —	568
Németh Éva: A kosárfonás mai helyzete — — —	545
Németh Ferenc: Talajtípus-térképezés légi fényképekkel mezőgazdasági területeken — — —	110
Németh Ferenc: Mibe kerül a légi fényképezés? — — —	465
Obermayer György: A Tanulmányi Erdőgazdaság az oktatás szerves része, a gyakorlat fő bázisa — — —	322
Oláh Sándor: Az irányítási és információs rendszerszervezés — — —	247
Dr. Pagony Hubert: Fenyőtermesztésünk erdővédelmi problémái — — —	155
Dr. Pagony Hubert: Európa erdeinek egészségi állapota — — —	363
Pállos János: Erdészeti úthálózat-fejlesztés és tervezése — — —	241
Páll Miklós: Az ORZ—312 permetezőgép erdősítések kezelésére — — —	280
Dr. Pankotai Gábor: Rendhagyó könyvismertetés — — —	123
Dr. Pankotai Gábor: Visszapillantás — — —	202
Pápai Tamás, Pusztai György: Így láttuk mi — — —	446

Dr. Papócsi László: Megnyitó beszéd a Központi Erdészeti, Faipari és Geodéziai Múzeum avatásán	494
Dr. Papp Tivadar: A természetes felújítás az erdészetvezetés gyakorlatában	101
Dr. Papp Tivadar: Bontóvágás jelölése Cluster-analízissel	459
Dr. Pirkhoffer János: Az erdészeti géptani tanszék	317
Pogrányi Kálmán, Nagy Imre: A Dryomya circinnans tömeges fellépése cse-reseinkben	471
Polyák István: Minden fában szépség lakozik	330
Dr. Pomozi István: Műemléki faszerkezetek korszerű védelme	276
Reményfy László: Ismereteink hiányosak	173
Reményfy László: Keressük a legjobbat	414
Retkes László: Kiegészítés	474
Dr. Rónai Ferenc: Az egyetem, mint erdészeti kutatási műhely	301
Dr. Sali Emil: Erdőadataink pontossága	198
Dr. Sali Emil: Megjegyzések néhány „kis területet elfoglaló fafajunkról	368
Sarkadi Sándor: Műszaki fejlesztés a faipari anyagmozgatásban	270
Sárvári János: Savas esők Európában	362
Dr. Schmidt Gábor, ifj. Solymos Rezső: A kocsánytalan tölgy szaporítása zöld-dugványról	227
Sipos Árpád: Hozzászólás a nyárfatermesztési vitához	133
Dr. Solymos Rezső: A homoki erdeifenyvesek törzsszáma és fatermése	33
Dr. Solymos Rezső: Az erdeifenyő erdősítések hálózata	147
Dr. Solymos Rezső: Válasz dr. Ágfalvi Imre gondolataira	419
Dr. Solymos Rezső: Erdőgazdálkodásunk fejlesztésének időszerű kérdései	525
Dr. Solymos Rezső: Nemzetközi erdészeti verseny Ásotthalmán	561
Dr. Solymos Rezső: 30 év óta	12. sz.
Dr. Somkuty Elemér: Az üzemtani tanszék	320
Dr. Sopp László: Hozzászólás	343
Szabadhegyi Győző, dr. Molnár Sándor, Kenyeres Pál: A furnéripár faanyag-bázisának helyzete, bővítésének lehetőségei	115
Szabados Ildikó: Miért lettem erdómérnökhallgató?	329
Szakács László: Dél-dunántúli regionális tudományos tanácskozás erdész-szemmel	567
Dr. Szász Tibor: A fakitermelők világversenyének története, értékelése, a fejlesztés lehetőségei	82
Szegedi Pál: A szembecsléssel történő záródásmeghatározás és a fahasználati tervezés	179
Dr. Szeless István: Gondolatok a fenyegetettségéről	163
Szélesy Miklós: Erdészeti irányítás és erdőrendezés	405
Dr. Szemerédy Miklós: A nyárák magyarországi térfoglalásának változása	435
Dr. Szendrei István: A kémiai tanszék	311
Dr. Szepesti László: Az erdőgazdaság gépesítési lehetőségeinek műszaki-gazdasági elemzése	339
Dr. Szijjártó András: Hozzászólás a „Mérnökök és az erdő” c. cikkhez	565
Dr. Szikra Dezső: Vitaindító a hegy- és dombvidéki erdőművelés helyzetének és fejlesztésének irányára tárgyalásához	18
Szilas Géza: Az erdészeti üzemi térképekről	466
Dr. Szodfridt István: Fafajokhoz kötődő népi hiedelmek, szokások	87
Dr. Szodfridt István: Jávorka Sándor emlékezete	218
Dr. Szodfridt István: A termőhelyismerettani tanszék	312
Dr. Szodfridt István: Dr. Babos Imre megfigyelései	457
Dr. Szodfridt István: Fafajneveink helyesírása	515
Dr. Tarján Lászlóné: Somogy megye környezet- és természetvédelmi koncepciója	415
Tokodi Mihály: Mérnökeink és az innováció	381
Dr. Tompa Károly: Fóliás létesítmények és műanyag eszközök a csemeteter-Tóth István: Erdei termékek gyűjtése és feldolgozása	543
mesztésben	141
Dr. Tóth Béla: Hozzászólás a nyárfatermesztési vitához	134
Tóth Béla: Hulladéküzemeltetéses kazánok fejlesztése	261
Tóth István: Fókuszban az erdőgazdálkodás	512
Tóth István: Erdei termékek gyűjtése és feldolgozása	543
Tóth József: Erdészeti szempontból fontosabb juharcfajok magkezelése	182
Dr. Tóth József: Új magcsávázó szer a fenyegetettség ellen	184
Tóth Miklós: Az USA államerdészetről	177
Tömpe István: Bevezető — 30 év után	189

Váncsa Jenő: Erdészetünk és faiparunk a fejlődés útján — — — — —	285
Váncsa Jenő: Miniszteri üdvözlés — — — — —	497
Dr. Váradi Géza, Márton József: A fagazdalkodás megújulásáért — — — — —	97
Dr. Varga Alfréd: Eszközfelhasználás a faanyagmozgatásban — — — — —	482
Varga Béla: Az erdőművelés helyzete és feladatai — — — — —	63
Dr. Várhelyi István: A marximus-leninizmus tanszék — — — — —	321
Dr. Vass Dénes: Többcélú munkacsarnokok a fagazdaságban — — — — —	244
Vidovszky Ferenc: Fahasználati munkák termelésütemezése — — — — —	167
Zolnay Endre: Vízellátás, szennyvízkezelés az erdőgazdaságban — — — — —	255
Zombori János: Erdei melléktermékek kémiai hasznosulása — — — — —	547
Zsuffa László: Előttei tüzelőberendezések apríték hasznosítására — — — — —	263

IRODALMI SZEMLE

Halálának 150. évfordulója H. D. Wilckens emlékének (Jérôme René) — — — — —	14
A „savas csapadék” kérdését... (Jérôme René) — — — — —	74
Az erdők maradjanak vegyszermentesek (Keresztesi B.) — — — — —	86
A lucfenyvesekben „V”-fák kijelölését... (dr. Kollwenz Ö.) — — — — —	86
Gyenge termőhelyi adottságú területeken telepített erdeifenyves talaj-előkészítési igénye (dr. Szodfridt I.) — — — — —	89
A közönségs fehér akácot... (dr. Rédei K.) — — — — —	100
Gerencsér Miklós: Mezei műhelyek (dr. Solymos R.) — — — — —	109
Az értékes vastagfa termelése (dr. Solymos R.) — — — — —	119
Két kaliforniai fenyőgezőta Magyarországon (dr. Mátyás Cs.) — — — — —	139
A hozzá nem férhető és az optimális talajnedvesség... (dr. Rédei K.) — — — — —	139
Az osztrák erdőgazdaság számokban (Jérôme R.) — — — — —	154
A több műveletet végző gépek (dr. Temesi G.) — — — — —	154
Abietől — Widdringtoniáig (dr. Mátyás Cs.) — — — — —	183
Haldokolnak az erdők (dr. Mátyás Cs.) — — — — —	201
Fából brikett előállítására... (dr. Szodfridt I.) — — — — —	210
Az immissziós károknak az erdőállományra gyakorolt... (dr. Solymos R.) — — — — —	213
Dusan Zachar.: Soil Erosion (Ing. S. Kohán) — — — — —	226
Az erdőhasználatok komplex értékelése... (dr. Rédei K.) — — — — —	232
A tölgyállományok pusztulása (dr. Temesi G.) — — — — —	233
Az erdészettel kapcsolatos szociográfiai írások... (dr. Csötönyi J.) — — — — —	234
Az erdei apríték szállításáról és hasznosításáról (dr. Solymos R.) — — — — —	234
Új-Zéland kenyérfája, a Pinus radiata (dr. Mátyás Cs.) — — — — —	234
A tükörrelaskóp feltalálója (Jérôme R.) — — — — —	321
A kocsánytalan tölgyes-bükkösök (ifj. Solymos R.) — — — — —	349
Nyárfajták fájának vizsgálat (dr. Szodfridt I.) — — — — —	349
A csülkösvad-lelövés mértékét... (Jérôme R.) — — — — —	349
Az erdők produktivitása emelésének... (dr. Rédei K.) — — — — —	380
A hagyományos amerikai... (Tóth M.) — — — — —	408
A nemesítési eredmények gyakorlatba vételének... (Jérôme R.) — — — — —	408
Növénytársulástan és erdőgazdálkodás (dr. Szodfridt I.) — — — — —	420
„Az erdő a közegészségügyben” (dr. Csötönyi J.) — — — — —	424
A gyérítés gépesítése Csehországban (dr. Temesi G.) — — — — —	434
Egy fa értéke — egyszer másképpen számítva (dr. Mátyás Cs.) — — — — —	448
Románia erdőterülete (Jérôme R.) — — — — —	469
A fa az osztrák energiaverseny győztese (Möcsényi M.) — — — — —	513
A nemesítési eredmények gyakorlatba vételének... (Jérôme R.) — — — — —	508
A Colour Atlas of Flowering Trees and Shrubs (Bartha D.) — — — — —	496
A lakóház körül erdő... dr. Szodfridt I.) — — — — —	495
Erdőgazdaság — vadgazdaság közötti jó viszony (Jérôme R.) — — — — —	485
A Szovjetunió erdőgazdaságáról... (Varga B.) — — — — —	523
Az erdeifenyő-esemeték... (dr. Rédei K.) — — — — —	519
A tölgyesek állóképességének... (dr. Rédei K.) — — — — —	520
A csehszlovákiai „ZTS” gépgyár erdészeti gyártási programja (dr. Temesi G.) — — — — —	562
Orbán S.—Vajda L.: Magyarország mohafldrójának kézikönyve (dr. Solymos R.) — — — — —	566
„A szakemberigény előrejelzése” (dr. Csötönyi J.) — — — — —	567
Az emberi szükségleteket, igényeket... (Keresztesi B.) — — — — —	570

revétel, hogy vékonyodnak az erdeink. Csökken a jó makktermő állományok területe. Bizonyára nem volt gyakoribb az előző évszázadokban sem a makktermés, de az biztos, hogy több makktermésre alkalmas állomány volt.

Való igaz, hogy belejátszik ebbe (az érvényes közgazdasági szabályozókból következően) a véghasználati fatömeg egyenletes kitermelési kötelezettsége, ami nem mindig igazítható az újulat szükséges mennyiségű és minőségű megletéhez. Ebben a témakörben több új rendelkezésre lenne szükség, a gazdaságpolitikai lehetőségekkel, az eddigieknél nagyobb összhangban levő fafajpolitikai célkitűzésekre és előírásokra. Egyes esetekben a felújítási időszak meghosszabbítására is szükség lenne.

— *A vadállomány erdei károsításával* számolni kell. Bizonyos esetekben a termőhely fatermőképességét is befolyásolja. Nem objektív, de szubjektív termőhelyi tényezőként — ahol ez indokolt — el kell fogadni és a tervezésnél számolni kell vele.

Az természetesen járhatatlan út, hogy a vad is sok legyen, más vonalú rendelkezések pedig maximalista jellegű erdőművelési előírásokat tartalmaznak. Az ilyen fajta összhangtalanságból csak sikertelenség és kár keletkezik. Általában az erdész szakon kívül álló követelményekért, az erdőgazda sem erkölcsileg, sem anyagilag nem felelős. Törekednünk kell a vad károsításának következményeit illetékesség szerint áthárítani.

— *Az erdőművelési ágazat jövedelmezőségi szintjének javítása* szükségesnek látszik. Célszerű az, hogy elérje a másik ágazatok (fahasználat, fafeldolgozás) szintjét. Ha ezt az erdészeti szakágazatunkon belül kell megoldani, akkor összességében tehetősebbek nem leszünk. Külső forrásokra is szükség lenne, mivel az erdőgazdálkodás ma hazánkban egyáltalán nem tartozik az irigyelt és munkások által keresett szakmák közé. Ezen belül is az erdőművelés nagyon rossz helyzetben van, komoly gondokkal küzd, munkaerő és szakképzettség tekintetében egyaránt.

— *Az előző évek csemetetermelési gondjairól* az a véleményem, hogy különböző magán csatornákon volt, nagyon felvert áron makk és csemete, állami vonalon pedig nem. A kérdés óhatatlanul felvetődik: — honnan származott a makk?, — hogyan került magán kézbe?. A makk, amit nagyon drágán viszszavásároltunk (vagy közvetlenül, vagy csemeteként) döntő többségében államerdészeti tulajdon volt, s csupán szedési díj járt volna érte. Szakmánk erkölcsi színvonalának érdekében ilyen hibát nem szabadna vétenuk. Annál is inkább, nem, mert főként a kocsánytalan tölgy csemete a hegy- és dombvidéki erdeinkben nélkülözhetetlen és pótolhatatlan.

— *A hegy- és dombvidéki erdők fenyvesítése* nem túlzott mértékű. Telepitések esetében sokszor nélkülözhetetlen fafaj a fenyő. Azt a gyakorlatot azonban már helytelenítem, amelyik erőlteti a bükkös klímába való besorolást még akkor is, ha az esetleges termőhely a gyertyános-tölgyes határán áll, vagy esetleg még abba besorolható is lett volna. Ugyanis a bükkös klímába való erőltetett besorolás, az előírások dogmatikus kezelése mellett, amennyiben a bükk felújítás nem biztosítható természetes újulat vagy csemete hiánya miatt, egyértelmű a fenyvesítés kötelezettségével. Ez pedig már helyteleníthető. Feltétlenül felül kell vizsgálni az idevágó rendelkezéseket és lehetőséget kell adni, a bükkös és gyertyános-tölgyes átmenetekben a kocsánytalan tölgygel való felújítás alkalmazására is.

— *Az erdők ápoltságáról vagy ápolatlanságáról* általánosságban nem szabad állást foglalni. Abban viszont állást foglalkok, hogy vadkárosításnak kitett erdőterületen a túlzott ápolás valóban káros. A mérték, az ápolatlanság és a túlzott

között csak egyedileg, erdőrészletenként bírálható el. Csak erdőrészletenként bírálható el, hogy csökkentett mértékű ápolás esetén, valóban romlik-e a minőség és a szerkezet, és indokolt-e az átadás elhúzódnása. A természetes felújításokban megfelelő mennyiségű és minőségű újulat megléte utáni végvágás esetén a fagyal, a galagonya, a som és a szeder az esetek döntő többségében nem pusztítja ki a csemetét. A lágyszárúakról is ez a véleményem. Így az előzőekkel összefüggésben a hegy- és dombvidéki jól újult természetes erdőkben, csak a legindokoltabb esetekben tartom helyénvalónak a vegyszeres ápolást, de akkor is csak mint szükséges rosszat. Mondom ezt azért is, mert az erdészeti problémák nem azonosak sem a mezőgazdaságéval, sem a kertészetével, hanem azok teljességgel sajátosak, az előzőekénél összetettebbek.

Dr. Káldy József (egyetemi tanár): A vágások előkészítése döntő fontosságú. Az erdóművelés gépesítésének alapfeltétele az erdőfeltárás. Közelítésben nem lehet mindent megoldani az LKT-val (20% lejtés felett balesetveszélyes és gazdaságtalan). Az újulat megkímélése érdekében a kötélpályák alkalmazását szorgalmazza. Kifogásolja, hogy a vitaindítóban nem kapott elegendő teret a *Bobcat* és a *Makeri* gépekkel már eddig is végzett munka.

Az erdősítések eredményességének 1,6-es ráfordítási mutatóját óriási szegyennek tartja és fő okát a technológiai előírások be nem tartásában látja. Véleménye szerint a hegyvidéki erdősítés gépesítését a *Quickwood*-ültető teljesen megoldja, tehát gép van csak alkalmazni kell. A csemetetermelést a nagy kertesek megoldják, kár lenne a kis kertesek felé fordulni újra.

Az erdóművelés nincs válságban, csak egyik másik erdőgazdaság a rendelkezésre álló eszközöket nem arányosan használta fel az egyes ágazatok fejlesztésére (fűrészipar, fahasználat, erdóművelés). Miután a gépek megvannak, a szakértelem pedig magas színvonalú, további támogatással megszűnnek az erdóművelés gondjai.

Murányi János (MÉM—EFH osztályvezető-helyettes): Nincs és nem is volt az erdóművelés válságban — ez mesterséges hangulatkeltés volt. Az erdóművelésnek mindig is voltak és vannak aktuális problémái, de válságról nem beszélhetünk.

Nemesített szaporítóanyagunk erdei- és vörösfenyőből van, de valóban tovább kell lépni a tölgy és bükk tekintetében. A magtermelő állományok kijelölése, törzskönyvezése ezt a célt szolgálja.

A termőhelytípus meghatározásában sok a bizonytalanság. Véleménye szerint a helyi szakember, a gazdálkodó feladata kellene, hogy legyen a fafajválasztás és nem az üzentervezőé. Az erdőfelügyelőségnek pedig ezt a fafajválasztást kellene segíteni majd szigorúan megkövetelni a végrehajtását. A gazdálkodó tervezői felelősségét emeli ki.

Az általa összegyűjtött adatokkal támasztja alá azt a véleményét, hogy nincs lényegesen kevesebb mageredetű természetes felújítás, mind az erdóművelés „aranykorában” volt, és nincs mit a „szemükre vetni” a mai erdóművelő szakembereknek.

Az erdősítések sikertelenségét (1,6-es ráfordítás) technikai felkészületlenséggel magyarázza. Lejtést jobban tűrő gépeket várna és azt, hogy az erdősítések április közepére mindenütt fejeződjenek be.

Csemetetermelésben a nagy kerteseket kell támogatni. *semmiképpen* ne vegyék vissza a kis kertesek a „főszerepet”. A „kapálgatásos” talajápolásra nincs szükség. Hegy- és dombvidéken esetleg felszabadító jellegű ápolást lehet vé-

gezni. Nem szabad végrehajthatatlan feladatot megkövetelni. Ne hajtsuk bele az erdészeket a vegyszerezésbe.

Nevelővágásokról szólva „sok gyönyörű erdő lett anélkül, hogy azokat előnevelték volna”. Túl sok az előírás, nem lehet végrehajtani azokat, az előírások egy része vitatható. A növedékfokozó gyéritésnél — pontosabb, nem tájékoztató jellegű előírás mellett — m^3 -re be kellene tartani az előírást és ahol nincs előírás, ne is szabadon belenyúlni. Nevelővágásban a célválasztékok termelését meg kell akadályozni.

Dr. Papp Tivadar (erdészetvezető): ismerteti az ötéves terv előkészítése során a gazdaságuknál alkalmazott tervezési rendszert, amely a termőhely, állományérték, feltártság, időjárás-biztonság, erdőfelújítási lehetőség függvényében táblázatos formában megadja a nagy gépek alkalmazhatóságát, illetve az alkalmazható kitermelési technológiát. E módszerrel határozták meg, hogy területük 40%-án lehet csak nagy gépeket alkalmazni. Bírálta, hogy a kitermelhető fatömeg mennyiségét a vágásérettségi korok módosításával változtatják. Hibának tartja, hogy a fakitermelést ennyire „felsrófoltuk”, mert ezzel az erdőművelés nem tudott lépést tartani.

A természetes felújítást az erdészek legfontosabb feladatának tartja, amelyben az erdészet hozzáállása és szakmai ismerete a döntő. Gondot jelent a bonítások végzése, mert ez több kapacitást igényel és a gépvezetőket „trenírozni” kell e munkára.

Sok a szervezeti változás. Véleménye szerint egy erdészetnek olyan nagyságúnak kell lenni, hogy a vezető ismerje a dolgozóit (szociális helyzet, munkabér, esetleg egyéni gondok). Ma a munkások megtartása érdekében ez igen fontos (a bér nagysága mellett természetesen). Felveti, hogy a többféle képzettséggel rendelkező szakmunkások elmennek a motorfűrészről. Ezt a folyamatot a bér emelésével lehetne megállítani, erre viszont nincs mód.

Dr. Csötönyi József (MÉM—EFH főelőadó): Az erdőművelés szociális színvonala elmarad a lehetőségektől, pedig új felmérések szerint az erdőgazdálkodás egészében a munkakörülményeket tekintve 16% a könnyű, és 84% a nehéz munka; ugyanez erdőművelésben 10 és 90%.

Keszthelyi István (OKTH osztályvezető): A hazai és a külföldi ökológusok, természetvédők szükségesnek tartják a természetszerű erdők fenntartását.

Valóban olyan mértékben csökkent-e a természetszerű erdők területe, mint ahogy azt sokan gondolják? Az arányszámok azt mutatják, hogy igen. De nem szabad megfeledkezni arról, hogy a felszabadulás óta 500 ezer ha erdőt telepítettünk, és ezek mesterséges erdők. Az ország természetszerű erdeinek a területe 700 ezer ha körül van, és ez a kb. 700 ezer ha az 1945 előtti erdőkben kb. 65%-os részarányt jelentette, a mai erdőkben azonban csak 45%-ot. A természetszerű erdők magról, a hazai nyár gyökérsarjról jól felújíthatók, csak szakszerű munka és türelem és néhány szabályozó megváltoztatása kell hozzá.

Nem hisz az erdőművelés válságában. Csak a gazdaságok vezetőinek egy része az erdőművelésre kevésbé figyel. Ez nagy hiba, mert az erdőművelés teremti meg a jövő fakitermelésének alapjait. Ma a domb- és hegyvidéki erdőgazdaságok termelési értékében és nyereségében az erdőművelés aránya 10% alatt, de inkább csak 5—7%-kal szerepel. A többit a fakitermelés és fafeldolgozás adja, így az erdőművelést a fakitermelésnek, és a nemegyszer túlmeretezett fűrészipari kapacitásnak rendelik alá. Megoldást csak több, egymáshoz kapcsolódó intézkedés hozhat. Ezek közé tartozik a szabályozók mó-

dosítása, az erdőművelés bérszínvonalának és szociális ellátottságának növe-
lése, a gazdasági vezetők fokozottabb felelősségre vonása.

Többször és több helyen esik szó az erdőfelügyelet szerepéről. Az a véleményem, hogy az erdőfelügyelő akkor dolgozik jól, ha együtt dolgozik a gazdálkodóval. Együtt, de nem helyette. Nem kívülről szemléli a gazdálkodást, hanem részese annak. Részese már az üzemterv-készítésnek, az egyes erdő-részletek elsődleges rendeltetésének meghatározásában. Ebben a munkafázisban gondoskodik arról, hogy a gazdálkodásra nem alkalmas erdőterületeket leválasszák az arra alkalmasaktól. Az erdőfelügyeletben pedig egységes szemlélet kialakítására van szükség. Ne legyen az egyiknél elfogadhatatlan, ami a másiknál elfogadott. Az erdőfelügyelők legyenek következetesek. Ha a gazdálkodóknak megfelelő segítséget nyújtottak a munkában és ennek ellenére az elvégzett munka minősége nem megfelelő, lépjenek fel teljes szigorral. A felügyelőségek számonkérő és felelősségrevonó munkáját a MÉM az eddiginél jobban támogassa.

Horváth Károly (erdőgazdasági osztályvezető):

Lényegesnek tartja, hogy a vállalati érdekeltég teremtse meg a nagy nyereséget adó, értékes állományok alapját, de emellett fontosnak itéli a tervezést, végrehajtást irányító vagy végző műszaki személyzet anyagi érdekeltiségének kifejlesztését is — erdészkerülettől a gazdaság központjáig.

A Balatonfelvidéki EFAG premizálási javaslatát ismertette, amely maggyűjtésben 5—10 Ft/kg, fenyőtoboznál 1—3 Ft/kg. Csemetetermelésben az előírt hozamok elérésekor (megfelelő minőség esetén) az elszámoló ár 1⁰/₀-a. Fokozatos felújítógásban ha a siker a 85⁰/₀-ot meghaladja 600 Ft/ha. Bon-tás után ha az újulat és idős állomány együttes záródása a 85⁰/₀-ot eléri a redukált terület után 400 Ft/ha. Feltétel mindkét esetben az előírt célállomány elérése az utóbbinál a közelítési kár kiküszöbölése. Mesterséges erdősítésben ha 90⁰/₀-os sikerű és pótlásra nem szorul 200 Ft/ha, terven felül befejezettként átadott erdősítés 300 Ft/ha és ha ez hátralék is volt, akkor 400 Ft/ha. A tisztítások és törzskiválasztó gyéritések szakszerű jelölése és végrehajtása esetén az állományok értékétől függően 50—150 Ft/ha. Az előbbie-
ben ismertetett prémiumok felosztását így javasolja: kerületvezető erdész 60⁰/₀, erdészeti irányító 30⁰/₀, gazdasági irányító 10⁰/₀. *A prémiumok forrásul a felemelt erdőfenntartási alapot javasolja*, mivel ezek a munkák a hosszú távú népgazdasági érdekeket szolgálják.

Erdőművelésünk elszámolási rendjének folyamatos karbantartása szükséges.

Szólt az erdősítési hátralékokról, és megjegyezte, hogy a fatermesztés kör-
nyezetének egyes elemei (vad, aszály, gépesítés) irreálissá teszik azt, hogy a ke-
letkező kötelezettség elvárt határidőn belül azonos befejezést nyerjen. Tűrés
szint bevezetését javasolja: az utolsó 3 év új kötelezettsége 1 évi átlagának
6—7-szerese lehetne az összes folyamatos erdősítés. Az eltűrt hátralékok men-
nyisége pedig ennek 5—6⁰/₀-a. Ez nem kerülne szankcionálásra. Pótlással járó
elemi kár (pl. aszály) két évvel tolja el a szankcionálás kezdetét.

A vadkárt nem tartja erdőgazdálkodói hibának, az ebből származó hátralé-
kot (és szankcionálást) nem tartja igazságosnak. A vadat (és vadkárt) termő-
helyi tényezőnek tekinti. Vadkártérítési alap létrehozását javasolja.

Péti Miklós (tsz-társulásvezető):

Függetlenül attól, hogy minek nevezzük gondjainkat — válságnak, vagy
aktuális problémának — ezekkel foglalkozni kell. Fokozottan jelentkezik a

gond a termelőszövetkezeti szektorban, ahol az erdőgazdálkodás nem főprofil. Az erdőművelés gépesítéséhez a tsz-ek adják a pénzt, a szándék megvan, a beszerzési költségek is elviselhetőek volnának, de hol vannak a gépek? Egyes gépek hozzáférhetetlenek, gépgyártásunk pedig nem számottevő. A Parasznyán bemutatott gépekből rendeltek, de máig sem kapták meg. Kéri a szerkesztő bizottság segítségét is, hogy az Erdészeti Gépgyár és az azt kiszolgáló Agrotek Vállalat mielőbb lássa el a gazdálkodókat erdőművelési gépekkel.

Mészáros Gyula (üzemtervezési irodavezető):

Nem ért egyet a vitaindító azon megállapításával, hogy az erdőfelújítás tervezése jelenlegi formájában nem megfelelő.

Ennek ellenére felvillantja a jövőt: több variációs erdősítési terv, hosszabb időszakra lesz megállapítva a kívánatos célállomány-megosztás stb.

Borsodi Imre (erdőgazdasági igazgató):

Az erdőművelés az erdőgazdálkodás alapja, abból kiragadni nem lehet. Nincs válságban az erdőművelés, csak problémái vannak. A kötött célállomány-választáson lazítani kell. A határesetekben közösen kell dönteni. Itt az üzemtervezők megfontoltabbak, az erdőfelügyelők engedékenyebbek legyenek.

A természetes felújítás szempontjából ma rosszabb a helyzet, mint régen volt. Az egységárban nincs benne a többlet költség. Nem igaz az, hogy a kicsi és nagy vágásterületen egységnyi fatömeg kitermelési költsége azonos (ellentétben Keszthelyivel). Mi lenne a gépek teljesítmény-kihasználásával a sok apró vágásterületen, amikor most is gond van ezzel.

A vadállománnyal kapcsolatos megállapításokkal egyetért. Senki sem tudja, hogy mennyi vadunk van. Ha a jelenlegi állapot kell országos szinten, akkor az ágazatnak térítsék meg az elszenvedett károsítást.

Az erdőművelési osztályok megszűnése nem oka a mai problémáinknak. Az erdőművelés nem tizedrangú gond az erdőgazdaságban. Ha csak a nyereség alapján foglalkoznánk vele, akkor tényleg nagy baj lenne.

Sokat nem jelentene, ha az erdőművelés jövedelmezősége azonos lenne a fahasználattal. Reális szint elérését tartja csak szükségesnek, mert a késztermék jövedelmezősége mindig nagyobb, mint a félkész terméké (a befejezett erdősítést félkész terméknek tartja).

Üdvözlőné az erdőművelési prémiumoknak erdőfenntartási alapból való finanszírozását (Horváth Károly javaslata).

Nézete szerint a vállalatvezetőnek valamennyi részleget egyformán kell kezelni.

Az ápolásnál egyetért Murányival, hogy azért ne ápoljunk, mert valaki meg akarja nézni az erdősítést. Mi erdészek és nem kertészek vagyunk.

Solymosi József (HM. osztályvezető):

Az elmúlt 20 évben megközelítően 2–2,5-szeresére nőtt a fakitermelés területben és m³-ben egyaránt. Ezzel együtt nőttek az erdőművelés feladatai is, de rosszabb feltételek között (kevesebb gép és munkás). Az erdőművelés ennek ellenére nincs válságban, hiszen amíg ilyenek a fiatal állományaink mint most, legfeljebb gondokról beszélhetünk. A jelenlegi „selejtszázalékunk” elfogadható szinten van. A vadgazdálkodásban vannak szélsőségek, azokat le kell faragni. Hogyan csináljuk ezt? Legfontosabb a realitások figyelembevétele. Legyen tartásunk, alátámasztott érvekkel lépünk fel. Viszont, ha meg kell csi-

nálnunk valamit, mert az ország jelenlegi érdeke azt kívánja, cselekedjünk; ha egy bauxitbányát meg kell nyitni — vágjuk le az erdőt, ha dollárért lehet papírfát exportálni — szállítsuk.

Nagy Miklós (erdőfelügyelőségi igazgató):

Az Erdőfelügyelőség nem „kötekedő idegen” hanem a MÉM EFH területi szerve. A MÉM jogszabályokban határozza meg feladatát, hogy mit kell megkövetelnie az erdőgazdaságoktól. A folyamatban levő erdősítések műszaki átvétele igen hasznos felügyelői teendő lenne.

Varga Béla (erdőgazdasági osztályvezető):

Az nyilvánvaló, hogy nagy gondot kell igen nehéz körülmények között megoldani. Erre a válság nem rossz kifejezés, de nem ez a lényeg, a valós problémák elkendőzése a bűn akár a „mundér becsületének” védelme, akár szemérem, akár más ok ürügyén is tesszük. Az ország mai helyzetében is az érett állományokat kell levágni (Solymosi József hozzászólása), mert a későbbi időre is gondolni kell, amikor esetleg még rosszabb gazdasági helyzetben leszünk. Az erdőnek kettős közgazdasági alakja van; termelési eszköz is, és munka tárgya is. Az erdősítés befejezettként átadva egy kis üzem. Mindenképpen késztermék (ellentétben Borsodi Imre felfogásával), ezért is jó az egységár rendszere. — A „vadvkérdés” mellett szemérmesen elmenni — nagy hiba, sőt bűn!

Czebei Sándor (erdőgazdasági igazgató):

A jelenlegi helyzetben a vadkárelhárító kerítésnek óriási jelentősége van — építeni kell. Az erdei vadkár felvétele nem megoldott, de a teljes körű felvétel nincs is elrendelve. A számokkal való játéknak érzi, hogy a 2,6-szoros ráfordításból 1,7-szeres lett. A lényeg az, hogy legalább 10 000 db-nak kell lenni a hektáronkénti csemeteszámnak. Legnagyobb gondnak a technológia be nem tartását érzi. A „V-fák” jelölésére szükség van az első növedéfközo gyérítés során. A régi kampányszerű jelölést el kell kerülni. Nem kell kárhözhatni az erdészetet a sok fenyves miatt, inkább azon kell gondolkozni, hogy 15—20 év múlva mit csináljunk a kitermelésre kerülő viszonylag vékony anyaggal?

Kósa Ernő (erdészetvezető):

Mindenütt a minőségi munka az elsősorú követelmény. Az új technológiák bevezetésétől nem kell csodákat várni. Erdősítésnél a legfontosabb a jó minőségű csemete és régi, bevált módszereket is lehet követni az ültetésnél. Egy ilyennel ismertette meg a hallgatókat: az iszaptól való ültetést igen mostoha körülmények között Fenyőfőn alkalmazták sikerrel.

Dr. Páll Miklós (erdőgazdasági osztályvezető) írásban küldött be néhány javaslatot, amelyekkel nézete szerint a problémák megoldhatók, vagy legalábbis enyhíthetők volnának:

— A gazdálkodó szervek, az erdőfelügyelet, az Erdőrendezési Szolgálat és az ERTI tagjaiból alakított bizottság tájecsopontonként dolgozza ki az alkalmazandó célállományokat.

— A természetes felújítások tervezésével lényegesen többet kell foglalkozni, mind az üzemterveknek, mind a gyakorlatnak.

— A felújítógázásokban részletes technológiai utasítást kell készíteni és azt szigorúan betartani. A fakitermelőket, közelítőgépek kezelőket anyagilag érdekeltté kell tenni az újulat megkímélésében.

— Az értékes tölgy, bükk állományokban fel kellene emelni a vágáskort, meg kellene nyújtani a felújítási időszakot.

— Mivel a mesterséges felújítás soha sem ad olyan értékű (B, KTT) állományt, mint a természetes újulat, ezért indokoltnak tartanánk a természetes úton felújított befejezett erdőfelújítások után felár fizetését.

— B, T felújításra és hozadékszabályozásra vonatkozóan több alternatívát tartalmazó üzemtervi előírást kellene megadni. (Pl. Értéksorrendet felállítani és ha másképp nem lehet, a legrosszabb B állományt — ahol a term. felújítás feltételei a legrosszabbak — kitermelni. A szép felújítógágásokban csak akkor és annyit vágni, amennyit az újulat érdekében szükséges.)

— A vadállományt és a vadkárt reálisan kellene megállapítani. A természetes vadeltartó képességen felüli vadlétszám tartásával (+ rendszeres etetés vállalásával) nem lehet egyetérteni.

— Ki kell dolgozni a magtermést fokozó eljárásokat (belevágás erélye, műtrágyázás, stb.). Meg kell oldani a magtermés megőrzését (kerítés), begyűjtését, tárolását. (Esetleg több évig tárolni hűtőházban).

— Nemesített szaporítóanyagot csak a nagy állami kertekben szabadjon előállítani. Feltétlenül szükséges lenne a csemetetermelés és forgalmazás koordinálása. Amennyiben ezt az EFH nem teheti, akkor az 5—6 nagy kerttel rendelkező termelő üzemnek kell gazdasági társulásra lépni. Amíg a szaporítóanyagok származását megnyugtatóan nem tudjuk igazolni, lényeges exportra sem lehet számítani.

— Az erdőápolások elhanyagolásából csak a gépesítés és a vegyszerezés jelenthet kiutat. A Növényvédő Állomásokkal közösen az ERTI-nek kellene a jelenleginél lényegesen nagyobb létszámmal és hozzáállással a vegyszeres gyomirtás problémáival foglalkozni.

— A nevelővágásokat maradéktalanul végre kell hajtani. Elhagyásuk az átmérők vékonyodását, az állományok értékviasszaesését eredményezné. Sok helyen célszerű visszatérni a lóval való közelítésre. A gyérítésekben nem szabad a hosszúfában való anyagmozgatást erőltetni. A helyi adottságok és állományviszonyok szabják meg, hogy hány helyen kell a ledöntött fákat eldarábolni. Csak így csökkenthetők a kéregsérülések. Ellenkező esetben pont a legszebb fák lesznek béلكorhadtak a véghasználat idejére.

Az erdőművelési ágazatot egyenlő szintre kell hozni a fakitermelésivel és fafeldolgozásival, mint fő termelési ágazatokat. Ennek érdekében: jelentős műszaki fejlesztést kell az erdőművelési ágazatnál végrehajtani (vágástakarító, ültető, ápoló gépek, adapterek beszerzése stb.) az erdőfenntartási alapból; az erdőművelési ágazat költség- és főleg bérgazdálkodását ki kellene emelni a vállalati összköltség gazdálkodásból úgy, hogy ezt az erdőfenntartási alapból fedezniék. Ezek alapján lehetne összeállítani az éves költségvetést.

A vállalati vezetők és az erdőművelést irányítók éves prémium feladatául elsősorban nem az erdőművelés eredménytervének teljesítését kellene kitűzni, hanem a következő szakmai mutatók alakulását:

- az I. kivitelű erdősítések fafajmegválasztása,
- a befejezett erdősítések — vágásfelújítási kötelezettségek aránya,
- az átfutási idő alakulása,
- az erdősítési hátralékok mértéke,
- a nevelővágások területi előírásainak teljesítése,
- a felújítógágások eredményessége,
- az üres vágásterületek mértéke stb.

— Végül, de nem utolsósorban az erdőművelési munkások anyagi és erkölcsi megbecsülését jelentősen növelni kell. Így növelni kell a betanított és szak-

munkások arányát, fizetését, a szociális juttatásokat (munkásszállítás, meleg ebéd stb.). Ne érezzék soha azt, hogy az ő munkájuk alacsonyabb rangú, kevésbé fontos.

Dr. Solymos Rezső az ülés befejezéseként emlékeztetett arra, hogy az 1981. évi győri, OEE vándorgyűlés jelmondata: „Erdőgazdaságunk alapja az erdőművelés” — volt. Ezt az alapot kívánta erősíteni az 1982. évi kiemelt egyesületi feladat megvalósítása, amelyhez jelentős mértékben járult hozzá a veszprémi ankét.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI GÉPESÍTÉSI KONFERENCIA

Az OEE gépesítési szakosztálya 1982. szeptember 16. és 17-én Budapesten az MTESZ Székházában, több mint 250 hazai és 6 külföldi szakember részvételével megrendezte a II. Országos Erdészeti Gépesítési Konferenciát. Az első ilyen konferenciát 8 évvel ezelőtt tartották 1974-ben. A konferencián résztvett *dr. Királyi Ernő* a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatalának vezetője, *dr. Váradi Géza* hivatalvezető-helyettes, *Király Pál*, az OEE főtitkára, az ERTI, EFE, MÉM. Műszaki Intézet képviselői, több erdőgazdaság igazgatója, igazgatóhelyettese, osztályvezetője, erdőszetvezetői, erdőfelügyelők és más beosztású szakemberei. A konferencia célja volt, hogy összegezze az I. konferencia óta megtett utat, az azóta elért eredményeket, számba vegye a hiányosságokat, és ajánlásokat dolgozzon ki a további teendőkre, a társadalmi egyesület szabadságával, egyben meghatározza az egyesület feladatát a kitűzött állami célok megvalósításában.

A konferenciát *dr. Káldy József* tanszékvezető egyetemi tanár, a szakosztály elnöke nyitotta meg. Megnyitójában összegezte az 1974 óta elért eredményeket kiemelve, hogy a gépesítettség ma már a fakitermelés vonatkozásában meghaladja a 75, a fatermesztés vonatkozásában pedig az 55⁰/₀-ot. A magyar erdőgazdaságban dolgozó gépek motorteljesítménye meghaladta a 400 ezer kW-ot. A hiányosságok között említette a folyamatgépesítésnek, a hazai ipari háttér kialakulatlanságának problémáit, a szakmunkások számának elégtelenségét, az üzemfenntartás nem megfelelő színvonalát, valamint a balesetek magas számát.

A plenáris ülés előadását *dr. Váradi Géza EFH* hivatalvezető-helyettes tartotta: „*A fagazdaság műszaki fejlesztésének főbb irányai*” címmel. Bevezetőben megállapította, hogy fontos a műszaki fejlesztés irányainak pontos meghatározása és reális gépesítési program kidolgozása. Bejelentette, hogy a műszaki fejlesztés és a vállalati stratégia kialakításának elősegítésére az EFH irányelveket dolgozott ki, amely 1983-ban kerül kiadásra. Hangsúlyozta, hogy a műszaki fejlesztés irányai csak akkor lehetnek reálisak, ha azok a termelő egységek elképzeléseinek sokaságából épülnek fel és alakulnak ki. Bár a műszaki fejlesztésben a gazdálkodó üzemeké a meghatározó szerep, mégis figyelembe kell venni néhány szabályt, amelyet nem lehet mellőzni. Ilyenek: a folyamatgépesítés követelménye, a rendszerszemléletű fejlesztés elve, az egyes szakaszok csatlakozásának, egymásra épülésének szükségessége, a tipizálásra, a munkamegosztásra való törekvés, az ember-gép összhang biztosítása. Megállapította, hogy a technika önmagában képtelen alapvető változtatásra, ha az nem párosul az ismeretek, a technológiai, kezelési, szervezési szakismeretek bővítésével. Az előrehaladás feltételeként említette, hogy valamennyi oktatási

és továbbképzési szinten az erdőgazdasági technika használata, munkájának szervezése, a munkához szükséges előfeltételek biztosítása nagyobb súllyal szerepeljen. A takarékoságnak, a közigazdasági szemléletnek valamennyi szinten jobban kell érvényesülnie. Végül sürgette a számítógép kiterjedtebb alkalmazását a gépesítésben.

A plenáris ülés után a szekcióülések következtek. Az „Erdőművelési munkák gépesítése” elnevezésű szekcióülés bevezető előadását dr. Bondor Antal EFH főosztályvezető tartotta: „Az erdőművelési munkák gépesítésének eredményei, hiányosságai és a fejlesztés módjai” címmel. Bevezetőjében megállapította, hogy az erdőművelés gépesítésében — minden hasznos kezdeményezés és erőfeszítés ellenére, az el nem hallgatható eredmények mellett — nem sikerült az egész folyamatot átfogó, összehangolt, komplex gépesítést megvalósítani. A gépesítettség szintjét 55⁰/₀-ra sikerült felemelni. Nem találunk jobb eredményt Európa más országaiban sem. Fel kell azonban készülni a további feladatokra — a VI. ötéves terv további szakaszában még 44 ezer ha erdőfelújítást, 20 ezer ha erdőtelepítést, a VII. ötéves tervben 125 ezer ha erdőfelújítást és 55 ezer ha erdőtelepítést kell elvégezni. További gépesítés szükséges, valamint a technológiák racionalizálása, megfelelő átalakítása. Energiatakarékosságra, a traktor és munkagép energetikai összhangjának megteremtésével differenciált géprendszerek kialakítására kell törekedni. Be kell vonni az erdőművelésbe a törzskormányzású traktort. Ki kell fejleszteni a tuskós vágásterületen alkalmazható ültetőgépeket. A szaporítóanyag-termesztésben keresni kell azokat az eszközöket, amelyekkel a burkolt gyökérzetű szaporítóanyag előállítását és felhasználását erőteljesen növelni, az ápolási munkák szükségességét csökkenteni lehet.

Az előadásokhoz korreferátumok hangzottak el: dr. Szemerédy Miklós (Felsőtisza EFAG), Szendrődi János (Mecseki EFAG), Gurisatti Gábor (Mátrai EFAG), Horváth Béla (EFE), Ván László (Kiskunsági EFAG), Török András (Balatonfelvidéki EFAG), dr. Temesi Géza (ERTI), Schmotzer András (Mátrai EFAG), dr. Balázs István (Megyei Tanács Bp.). A vitában felszólalt: Balogh József (Nagykunsági EFAG), Izsó Mihály (Erdészeti Gépgyár, Szentendre), B. Nagy András (Délalföldi EFAG), Kozma Károly (Felsőtisza EFAG). A szekcióelnöki teendőket Varga Béla az OEE erdőművelési szakosztály elnöke és Király Pál főtitkár látta el.

A „Fakitermelési munkák gépesítése” szekció bevezető előadását dr. Szepesi László ERTI főigazgató-helyettese tartotta „A fakitermelési munkák gépesítésének eredményei, hiányosságai és a fejlesztés teendői” címen. Előadása első részében az elmúlt időszak műszaki fejlesztésének főbb csomópontjait, jellemzőbb állomásait elemezte megállapítva, hogy a többcélú fakitermelő gépek megjelenése, az aprítéktermelés előretörése, a törzskormányzású traktor általános elterjedése, a choker nélküli közelítés, a kérgezés, hasítás gépi megoldásai jelentették a műszaki előrehaladást. Az elért eredményeket sokirányú elemző munka, a fakitermelési géprendszerek kidolgozása segítette elő. A jövő teendői között említette, hogy a meglévő népgazdasági nehézségek minket is arra kell, hogy készítsenek, hogy többet foglalkozzunk a meglévő eszközállomány céltudatos, tervszerű és ésszerű hasznosításával. Feladatunk az energia, az anyag és eszközigényesség gondosabb számbavétele, s olyan technológiák és géprendszerek, szervezetek létrehozása, amelyek ezek takarékos felhasználását, hatékonyságát biztosítják. A jövőben alkalmazandó gépek, géprendszerek szinte teljes skálája a gyakorlatban fellelhető, az ezredforduló gépei már ma is jelen vannak az erdőgazdaságban. Minden szervezeti egység gép-

rendszereit saját adottságai, lehetőségei, kialakult gyakorlata, szokása, dinamizmusa szabja meg. A gépek beszerzésében fő forrásunk a szocialista országok, a KGST. Törekedni kell licenc vásárlásokra is. A hazai gépfejlesztés és -gyártás szerepét növelni kell. A feladatok végzésében nagy szerepet játszik az ember. Nagyobb figyelmet kell fordítani a hatékony kiképzésre, a rendszeres továbbképzésre, a szakismeretek szintentartására, és bővítésére, az érdekeltségi viszonyok megteremtésére.

Az előadást követően korreferátumokat tartott: *dr. Schmidt Ernő* (Fakombinát Szombathely), *Török László* (Nagykunsági EFAG), *Barth Sándor* (Vértesi EFAG), *dr. A. Trzesniowski* (Ausztria), *dr. Bartucz Ferenc* (Borsodi EFAG), *dr. Walter Ferenc* (ERTI), *dr. Erdős László* (AGK Bp.), *prof. dr. Petricek* (Csehszlovákia), *Nehoda Károly* (Erdészeti Gépgyár Szentendre), *Bogár István* (MÉM), *Boncz Tibor* (Erdőrendezési Szolg. Bp.), *Tóth József* (Tan. Áll. Erdőgazd. Sopron), *Rodek Márton* (Zalai EFAG), *dr. H. Robel* (NDK). A vitában felszólalt: *Balogh József* (Nagykunsági EFAG), *Szoták Ferenc* (Gemenci EVAG). Az elnöki teendőket *Andor József* az OEE erdőhasználati szakosztályának elnöke, *dr. Szász Tibor* ERTI főosztályvezető, *Káráll János* az OEE elnökségi tagja látta el.

A harmadik szekció, az „Erdészeti gépek üzemfenntartása” bevezető előadását: *dr. Káldy József* tanszékvezető egyetemi tanár tartotta: „Az erdészeti üzemfenntartás eredményei, hiányosságai és teendői” címmel. Az üzemfenntartás fogalmának helyes értelmezését tárgyalva megállapította, hogy a karbantartáson és javításon kívül e fogalomba tartozik a gépbeszerzés, üzembe helyezés, korszerűsítés, selejtezés is, és az egyes részfeladatok összefüggő egészet alkotnak. Jelenleg az erdőgazdasági üzemekben a korszerű üzemfenntartáshoz sem a tárgyi, sem a személyi feltételek nem állnak rendelkezésre. A gépbeszerzés követelményeit tárgyalva megállapította, hogy alapvető követelmény a gép jó karbantarthatósága. Az üzemfenntartás feladatai között kiemelte a karbantartás fontosságát. Szólt az ápolás, a kenés, ellenőrzés feladatairól és a karbantartás rendszereiről. Az utóbbiak közül a háromfokozatú karbantartás általános alkalmazását javasolta az üzemidő (produktív idő) alapján. Sürgette a részegységcsere javítási rendszer alkalmazását, a hibafelvétel korszerűsítését, a gépalkatrészek felújításának, megszerzésének szükségességét. Végül a gépek korszerű tárolásának, korrózió elleni védelmének követelményeiről szólt.

Korreferátumot tartott: *dr. Szőke Miklós* (Mátrai EFAG), *Haják Gyula* (MÉM EFH), *Czebei Sándor* (Balatonfelvidéki EFAG), *Tóth Ágoston* (Ipolyvidéki EFAG), *Szabó Béla* (Nagykunsági EFAG), *Ratkóczi Miklós* (Somogyi EFAG), *Mátrabérczi Sándor* (Zalai EFAG), *Horváth Imre* (Nyugatmagyarországi Fakombinát). A vitában felszólalt: *Király Pál* (OEE Bp.), *dr. Szepesi László* (ERTI Bp.), *Bodnár Pál* (Eger), *Pozsgai Attila* (TSZ), *Begya Lajos* (Kiskunsági EFAG). Az elnöki teendőket *Keszler György* MÉM osztályvezető látta el.

Összegezve: a konferencia elérte célját. Nagy érdeklődés mellett, igen tartalmas előadások (4), korreferátumok (29) és felszólalások (8) hangzottak el, sok hasznos, alkalmazható javaslatot tettek az előadók, amelyek megvalósítása mindenképpen alkalmas arra, hogy a gépesítés ügyét előre vigye.

Általános vélemény volt, hogy hasonló konferenciát ne 8 évenként, hanem 2–3 évente rendezzünk egy-egy szűkebb témát tűzve napirendre. A konferencia előadásainak, hozzászólásainak teljes szövege még ez évben külön kiadványban jelenik meg.

Dr. Káldy József

A HOMOKI ERDEIFENYVESEK TÖRZSSZÁMA ÉS FATERMÉSE

DR. SOLYMOS REZSŐ

A nagyalföldi erdőssztyepp klímájú futóhomok és gyengén humuszos homok talajokon létrehozott erdeifenyő fiatalosok fatermése a várakozásokat meghaladja. Ezt igazolták azok a kísérletek, amelyek a homoki erdeifenyvesek fatermési, erdőnevelési és faállomány-szerkezeti viszonyainak kutatása keretében létesültek. Az eredményeket szakszerű erdőneveléssel még tovább lehet fokozni. Ennek vezérfonala az optimális törzsszám fenntartása, amely elsősorban a helyesen végzett nevelővágásokkal érhető el. Mindezekre vonatkozóan néhány kísérleti terület eredményeit ismerteti a tanulmány. Ezek egyrészt bizonyítékkul szolgálnak, másrészt megalapozzák azokat a gyakorlat részére szánt ajánlásokat, amelyekkel a tanulmány zárul.

1961 óta egységes kutatási metodika szerint folynak azok a kísérletek, amelyek alapját országos, hosszúlejárátú kísérleti hálózat képezi. Ezek a kísérletek az erdőnevelési eljárások számszerű megállapítását, az optimális törzsszám meghatározását, a fatermés, a növedék kívánt pontosságú levezetését szolgálják. Közülük a legértékesebbek azok, amelyek telepítését is ilyen céllal végeztük. Ide tartoznak az erdősítési ültetési hálózati kísérletek. Hozzájuk kapcsolódnak a tisztítási, illetve a gyéritési kísérleti sorok. Néhány homoki termőhelyen létesített kísérlet adatain keresztül szeretném bemutatni azokat az eredményeket, amelyek az alföldi fenyvesek nevelésekor, illetve fatermésének előrejelzése során a gyakorlatban alkalmazhatók.

Tisztítási kísérletek Ásotthalom 61 A erdőrészletben

1974 tavaszán 10 éves feketefenyővel elegyes erdeifenyő fiatalosban 12 parcellát tűztünk ki talajvízhatástól független, gyengén humuszos homoktalajon. Az erdősítést annak idején 12 ezer db/ha 2 éves csemetével végezték. Az optimális törzsszám (hálózat, növetér), valamint a tisztítási technológia és mindezeknek a növedékre kifejtett hatásának a vizsgálata volt a fő cél. Az 1974. évi tisztításkor háromszoros ismétlésben az egyes parcellákon a törzsszámot 5000, 4000 és 3000 db/ha-ra csökkentettük, két parcellát üzemi módon tisztítottunk és egyet kontrollként érintetlenül hagytunk. Hét vegetációs időszak elmúltával 1981. tavaszán ismét elvégeztük a faállomány felvételét és a törzsszámot 4000, 3000, 2000 db/ha-ra csökkentettük. A kiértékelt faállomány-szerkezeti adatokból megállapítható, hogy:

- a 10 éves korban végzett tisztítást követő 7 esztendő átlagos folyónöve-
16,7 m³/ha és az 5000 db/ha-on: 17,2 m³/ha volt, tehát 5000 db/ha-ig fokozatosan emelkedett.
- a kontroll parcella 8040 db/ha törzsszámán képződött a legkevesebb:
14,9 m³/ha növedék, miközben a mortalitás 1630 db/ha volt,
- azok a parcellák, amelyek 4000 és 3000 db/ha törzsszámmal álltak, még

17 éves korban sem igényelték a tisztítást. Ezen törzsszám esetén legalább 20 éves korig lehet a nevelővágással várni,

- az átlagos mellmagassági átmérő, amint közismert, a törzsszám emelkedésével csökkent,
- az összes fatermés átlagnövedéke 17 éves korra valamennyi parcellán meghaladta a $10 \text{ m}^3/\text{ha-t}$.

Tisztítási kísérletek Nyírmártonfalva 86 G—F erdőrészletben

A tisztítási technológiák, a soros és a kombinált eljárások vizsgálatának a céljából az $1,2 \times 0,8$ m-es hálózatban telepített 13 éves fiatalosban 1970-ben létesítettük azt a 6 parcellát, amelyből 3 parcellán úgy hajtottuk végre a tisztítást, hogy minden 3. sort teljesen kitermeltük és a lábön maradó két sorban válogatást végeztünk, 1 parcellán kitermeltük minden 2. sort, 1 parcellán minden 6. sort és a lábön maradó 5 sor közül két-két szélső sorban végeztünk válogatást, 1 parcellát pedig kontrollként érintetlenül hagyunk. 1977-ben az egyes parcellákon 1500, 2000, 3000, 4000 db/ha-ra csökkentettük a törzsszámot. A faállomány-felvételi adatok és az elvégzett tisztítások alapján levonható következtetések közül kiemeljük, hogy:

- a 13 éves korban végzett tisztítást követő 7 esztendő átlagos folyónövedéke azon a parcellán volt a legnagyobb, ahol minden 2. sort kitermeltük: $17 \text{ m}^3/\text{ha}$; a minden 3. sor kitermelésével és válogatással tisztított három parcella átlaga $14,5 \text{ m}^3/\text{ha}$, a kontroll parcelláé: $14 \text{ m}^3/\text{ha}$ és a minden 6. sor kitermelésével és válogatásával tisztítotté: $11,6 \text{ m}^3/\text{ha}$ volt,
- a kontroll parcellán az induló 8984 db/ha fából 7 év alatt 3056 db/ha pusztult ki, a legkisebb pusztulás 68 db/ha azon a parcellán volt, amelyen válogatás nélkül kitermeltünk minden 2. sort,

Tisztítási kísérleti sor kontrollparcellája

- a legcélravezetőbbnek a minden 2. sor és a minden 3. sor válogatással kombinált tisztítása mutatkozott, mindkét esetben alkalmazható a MA-KERI harveszter, a vágáslapon mért átlagos átmérő 13 éves korban 10—12 cm, 20 éves korban 14—16 cm volt,
- 20 éves korra 200—241 m³/ha összes fatermést ért el ez a fiatalos, amely gyengén humuszos, savanyú homoktalajon áll, ahol a talajvíz mélysége 8—10 m,
- a kontroll parcella összes fatermését tekintve a tisztított öt parcellán nem bizonyítható egyértelműen, hogy a nevelővágással a fatermés növelhető, azonban a legnagyobb eréllyel tisztított parcellákon az előhasználati fatömeg a két tisztításkor együtt meghaladta a 90 m³/ha-t és a kontroll parcella egészállományának átlagos átmérője az elért legnagyobbhoz viszonyítva 20⁰/₀-kal lett kisebb.

Tisztítási-gyérítési kísérletek Terem 57 A erdőrészletben

1968 őszén a nyírségi homokon álló 17 éves erdeifenyvesben létesítettünk olyan öt parcellás tisztítási-gyérítési kísérletet, ahol a nevelővágások erélyét nem az előbbieken ismertetett törzsszám (5000, 4000, 3000 db/ha), hanem a körlapösszeg (G) szerint határoztuk meg. Az első felvételkor legmagasabb körlapösszegű parcellát tekintettük 100⁰/₀-nak (G₁₀₀) és a többi négy parcellán ehhez viszonyítva 10⁰/₀-os körlapösszeg csökkentésnek megfelelően (G₉₀, G₈₀, G₇₀, G₆₀) végeztük el a törzsszám csökkentést, amint az az 1. táblázatból kitűnik. 1968-ban, 1973-ban és 1981-ben azonos időszakban került sor a kísérleti nevelővágásokra, amelyek fontosabb eredményeit a következőkben foglaljuk össze:

- 17 és 30 éves kor között a kontroll parcellán a fák természetes mortalitása folytán az egész állomány élőfáinak száma közel azonos volt a 90⁰/₀-os körlapösszegre csökkentett parcelláéval,
- az első és az utolsó felvétel között eltelt 13 év alatt ezen időszak átlagos folyónövedéke a különböző erélyű nevelővágások hatására nem mutatott számottevő eltérést sem az egyes parcellák, sem a kontroll parcella között (a IV. parcellát az értékelésből azért kellett kihagyni, mert a második nevelővágás idejére körlapösszege nem érte el a 90⁰/₀ fölötti szintet),
- az összes fatermésnek az I—V. parcellára vonatkoztatott átlaga 306,8 m³/ha, amelytől az egyes parcellák összes fatermése maximálisan 2⁰/₀-kal tér el,
- a nevelővágások az adott időszakban az összes fatermést nem növelték, jelentősen fokozták azonban a lábön maradó faállomány minőségét, amelynek a termesztési időszak további részében lesz nagyobb jelentősége,
- a legnagyobb erélyű (G₆₀) nevelővágások összes előhasználati fatömege megközelítette a 130 m³/ha-t, ugyanezen parcella egészállományának az átlagos átmérője 16⁰/₀-kal haladta meg a kontroll parcelláét.

Gyengébb termőhelyű erdeifenyvesek fatermése

Az előbbieken ismertetett erdőnevelési kísérleti sorok mellett fatermési vizsgálatok sorozatával kutatjuk az alföldi erdeifenyvesek növedékét

A fenyőtermesztés számára indokolt termőhelyen létesített több fatermési kísérleti területeink közül választottunk ki 4 olyan példát, amely a IV., V. fatermési osztályokba tartozik. Ezek adatait a 2. táblázatban foglaltuk össze.

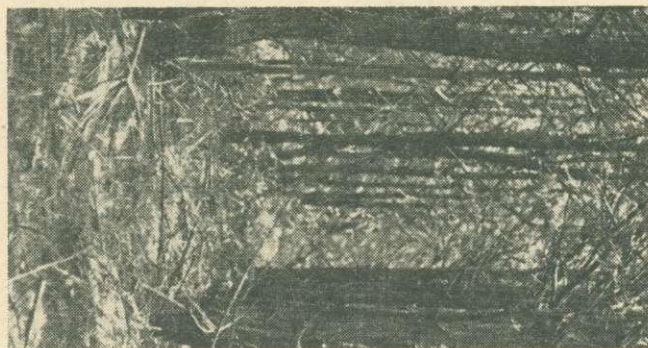
Erdeifenyő

1. táblázat

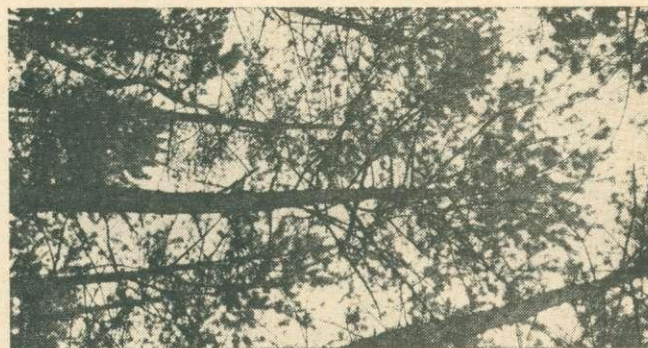
Tisztítási-gyérítési kísérletek Terem 57/A erdőrészletben

Kor év	Parcella száma erély	Felvétel ideje	Hf	Főállomány					Egészállomány					Növedék		Összes fatermés
				D _m	H _m	N	G	V _b	D _m	H _m	N	G	V _b	átlag	folyó	
			m	cm	m	db	m ²	m ³	cm	m	db	m ²		m ³		
17	I. G ₈₀	1968. X.	8,6	8,9	8,2	3376	21,08	136,9	8,6	8,2	4052	23,40	152,0	8,9	10,97	
22		1973. XI.	10,3	10,6	9,8	2840	25,14	178,8	10,2	9,6	3252	26,44	186,8	8,5		201,9
30		1981. IX.	15,5	13,2	13,4	2172	29,56	242,3	12,4	13,1	2844	34,45	279,6	9,3		302,7
17	II. G ₁₀₀	1968. X.	9,3						8,0	9,0	5216	26,33	179,3	10,5	10,20	
22		1974. I.	11,0			Kontroll			9,7	10,4	4240	31,43	229,5	10,4		229,5
30		1981. IX.	17,0						11,7	14,1	3444	36,96	311,9	10,4		311,9
17	III. G ₆₀	1968. X.	8,1	8,4	7,6	2876	15,81	101,7	8,2	7,5	4332	22,99	147,9	8,7	10,92	
22		1973. XI.	9,8	10,5	9,3	2164	18,86	131,7	9,9	9,2	2844	22,04	152,4	6,9		198,6
30		1981. IX.	14,0	14,6	13,3	1328	22,16	180,8	13,5	13,0	2120	30,18	243,6	8,1		310,5
17	IV. G ₉₀	1968. X.	8,8	8,6	8,4	4060	23,66	156,0	8,1	8,2	4712	24,46	161,3	9,5	11,33	
22		1973. XI.	9,6						9,4	9,1	3880	27,22	186,7	8,5		192,5
30		1981. IX.	15,4	12,5	13,3	2700	33,26	273,7	11,8	13,0	3420	37,24	303,3	10,1		308,6
17	V. G ₇₀	1968. X.	9,0	8,5	8,5	3240	18,44	125,7	7,8	8,2	4740	22,72	154,9	9,1	10,50	
22		1973. XI.	9,8	10,3	9,4	2620	22,01	155,3	9,8	9,9	3060	23,30	163,3	7,4		192,5
30		1981. IX.	14,4	13,7	12,7	1756	25,93	208,3	12,6	12,1	2684	33,23	262,3	8,7		299,5

Tisztító ősvény

Fejlött V-fa korona

A gyengébb termőhelyű homoki erdeifenyvesek fatermése

Sor- szám	Község, tag, erdő- részlet	Felvétel ideje	Fafaj	Kor	FTO	H _f	Faállomány					folyó- növe- dék
							D _m	H _m	N	G	V _b	
							cm	m	db	m ²	m ³	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Nyírmár- tonfalva 87 c	1970. VII. 1978. X.		17 25	IV. IV.	9,4 12,4	9,9 13,6	8,6 11,5	2060 1960	15,92 28,38	108,1 217,7	13,7
3.	Bugac- monostor 70 g	1965. XII. 1977. IX.		27 39	IV. IV.	11,6 16,4	12,3 15,3	11,2 14,2	1860 1798	22,03 32,95	166,3 283,6	9,8
4.	Téglás 1 b	1969. VI. 1975. IX.		40 47	IV. IV.	16,0 18,0	17,4 18,9	15,1 16,0	900 887	21,36 24,85	188,4 225,2	5,4
6.	Ömböly 20 b	1968. IX. 1974. X.		39 45	V. V.	14,0 14,4	14,5 15,9	12,9 13,2	1590 1505	26,18 29,84	212,4 245,3	5,5

Megállapítottuk, hogy:

- a gyenge termőhelyeken a fenyőerdők többcélú rendeltetésén belül a fatermés is számottevő, a mezőgazdaságilag gazdaságosan nem hasznosítható homokon az erdeifenyő 50 éves korra még az V. fatermési osztályban is 300 m³/ha-t meghaladó összes fatermés elérésére képes.
- a folyónövedék 40—50 éves kor között meghaladja az 5 m³/ha-t,
- a IV—V. FTO-ba tartozó erdeifenyvesek nevelése során a törzsszámcsökkentést úgy kell elvégezni, hogy 20 éves korban 3000 db, 30 éves korban 2000 db, 40 éves korban 1000 db, és 50 éves korban 800 db körül legyen hektáronként az egészséges, jó minőségű fák száma,
- a véghasználati kor jelenleg 50 év körül van, ami elsősorban a *Fomes annosus* károsításának a következménye,
- a *Fomes* károsítások mérséklésével célszerű törekedni arra, hogy a gyenge alföldi homokon az erdeifenyvesek vágásfordulója 50—60 év legyen,
- a magasabb vágásfordulóra csak akkor érdemes törekedni, ha a faállomány egészséges törzsszáma 60 éves korban hektáronként legalább a 600—700 db-ot eléri, mert ebben az esetben a növedék általában nem csökken 4—5 m³/ha alá.

Ajánlások a gyakorlat számára

A kiemelt példák, valamint a rendelkezésre álló kísérleti bázison elért kutatási eredmények alapján a következőket javasolhatjuk:

1. A termőhely és a termelési célnak megfelelően az alkalmazott gépek és termesztési technológiák figyelembe vételével differenciáltan kell valamennyi fafaj, így az erdeifenyő számára is mesterséges erdősisítés esetén az optimális ültetési hálózatot meghatározni. Az így létrehozott törzsszámból kiindulva az erdőnevelési tevékenységet a célnak megfelelő és az adott korban fenntartandó törzsszámra kell alapozni. (Erdőnevelési modell táblák.)

2. Az alföldi fenyvesek első tisztítását, ha az ültetési hálózat 2,4×0,8 m, eleendő 20—25 éves korban elvégezni a fiatalos állandó felügyelete mellett akkor, ha az erdősisítési törzsszámnak a 80—90%-a megmaradt és egészségesen növekszik.

3. A hagyományos 1,4 m-es sortávolsággal létesített erdeifenyvesek első tisztításakor teljes záródás esetén célszerű minden második sort kitermelni 12—14 éves korban, ha a záródás 80—90⁰/₀-os, akkor minden 3. sor kitermelésével az ikersoros faállomány-szerkezetet helyes kialakítani, míg 70—80⁰/₀-os foltos záródás esetén az első tisztításkor minden 6., majd a második tisztításkor minden 3. sort kell kitermelni.

4. Az erdeifenyő a gyenge alföldi homokon fiatal korában gyorsan növekszik. A homoki fenyőtermesztés kulcskérdése az elültetett csemeték megmaradása. Abban az esetben, ha az optimális törzsszámot sikerül fenntartani, az erdeifenyő fiatalosok összefára vonatkoztatott növedéke 10—20 éves kor között 12—17 m³/ha körül kulminál és 20—30 éves korban sem csökken 10 m³/ha alá, majd 30—40 év között még általában 5 m³/ha fölött van és 40—60 éves korban is elérheti a 4—5 m³/ha-t.

5. A kutatási eredmények jelenlegi szintjén a homoki IV—V. FTO erdeifenyvesek optimálisnak tartott törzsszáma, amellyel az előbbieken megadott növedékek elérhetők, a következő: 10—20 éves kor között 4000—3000 db/ha, 20—30 éves kor között: 3000—2000 db/ha, 30—40 éves kor között: 2000—1000 db/ha, 40—50 éves kor között: 1000—800 db/ha, 60 éves vágáskorban: 600—700 db/ha.

6. A kutatás elmúlt két évtizedében elért eredményei szerint az erdeifenyvesek összes fatermését a nevelővágások számottevően nem növelik, viszont ezzel szemben javul a faállomány minősége, nő az egyes fák mérete és értéke, és az összes fatermés 35—40⁰/₀-át alkotó előhasználati fatömeg hasznosul a faellátásban.

7. Az erdeifenyő mortalitása a hagyományos hálózat (1,4×0,7) esetén 15—25 éves kor között a legnagyobb.

8. A természetes (maximális) sűrűség a III—IV. FTO-ban 15—25 éves korban 25—30 m²/ha körlepősszeggel jellemezhető. Nagytömegű biomassza-termelés és igen rövid vágásforduló esetén ajánlható ennek fenntartása.

Az ismertett kutatásokat változatlanul tovább kívánjuk folytatni. A hosszú lejáratú kísérleti területek ismételt felvétele és kezelése módot nyújt arra, hogy az erdei biomassza-termelés lehetőségeit és módszereit továbbfejlesszük, továbbá a megtermelhető biomassza térfogatát, valamint összetételét is kellő megbízhatósággal előrejelezzük.

KÖZLEMÉNY

*Régóta hiányolt kiadvány készült el, decemberben. Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1983 címmel, évkönyv jelenik meg. A kiadványban az év magyar műszaki-
agrár és természettudományos évfordulóihoz kapcsolódó jelentős személyiségekről és alkotásokról emlékezünk meg cikkekben, képekben, illetve lexikonszerűen. Az évkönyv ára 36,— Ft.*

A könyv megvásárolható:

- az MTESZ-lapok közönségszolgálatánál, Budapest IX., Mester u. 3.
- a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó boltjában, Budapest V., Szent István tér 4.
- az MTESZ sajtó- és propagandatitkárságán, Budapest VI., Anker köz 1., I. em. 139.

NAGY IMRE, POGRÁNYI KÁLMÁN:

STATISZTIKAI MÓDSZER A KÁROSÍTÁSOK KÖVETKEZTÉBEN KIESŐ NÖVEDÉK TÉRFOGATÁNAK MEGHATÁROZÁSÁRA

A károsításokból származó növedékkiesés nagyságának pontos meghatározása elengedhetetlen az egyes károsítók erdővédelmi jelentőségének megállapítása, az okozott kár reális felmérése, illetve a védekezés gazdaságossági viszonyainak megítélése szempontjából. A növedékveszteség egzakt kimutatása azonban — mint az eddig kidolgozott eljárások, melyek általában nem tudták eredményeikből kiszűrni a kornak, valamint az egyéb tényezőknek a növedéket erőteljesen befolyásoló hatásait, mutatják — meglehetősen bonyolult feladat, hisz az elméletileg is helyes érték képzéséhez azt a valószínű növedéket kell a ténylegeshez hasonlítani, mely akkor képződött volna, ha — az egyéb tényezők változatlansága mellett — a károsítás nem következik be.

Módszerünk e probléma megoldását a károsított és a kontrollállományok növekedésmenetei között — a károsítás nélküli évek viszonylatában — fennálló határozott és jelentős mértékű korreláció matematikai elemzésével kívánja megközelíteni. Elvi menetét, alkalmazhatóságát, valamint az alkalmazhatóság elméleti és gyakorlati korlátait egy eddig is sokat vizsgált, tipikus növedékveszteséget okozó károsító, a gyapjaslepke (*Lymantria dispar* L.) gradációjának vizsgálatából származó példával szeretnénk illusztrálni. Adatainkat — három erdőrészlet harminc-harminc egyedének húsz évre visszamenő, állományonként összegzett növedéksorát a cser általános növekedésmenetének és a növedékingások okainak feltárását célul tűző, az itt közölteknél lényegesen tágabb körű — saját növedékvizsgálatainkból merítettük.

Sopron körzetben 1960 és 1979 között a gyapjaslepke két gradációját észlelték, amelyek közül az első (1964—1966) a vizsgált erdőrészleteket (*Sopron 60/A*, *Sopron 5/B* és *Nagyecenk 5/H*) — a rendelkezésre álló adatok szerint — csak kis mértékben érintette. Az 1972-től 1975-ig tartó második viszont — miközben a *Nagyecenk 5/H* és a *Sopron 5/B* károsítást nem szenvedett — a *Sopron 60/A*-ban a lombozat teljes (1973), illetve részleges elvesztéséhez vezetett. A módszer bemutatásánál ezen utóbbi károsítás által okozott növedékveszteség meghatározását tűzzük célul, s eltekintünk az első gradáció esetleges hatásainak figyelembe vételétől.

Természetesen nem csupán a hernyókárosítás idejének és mértékének meghatározása fontos feladat, hanem annak eldöntése is, hogy vajon a rágási és növedékkiesési intervallum egybeesik-e, vagy csak bizonyos mértékű átfedés tapasztalható. Mivel e kérdés elméleti megválaszolását növényéletteni ismereteink hiányos volta akadályozta, *matematikai vizsgálatokkal* — a később bemutatandó eljárás sorozatjellegű alkalmazásával, melynek ismertetésétől a korlátozott terjedelem miatt eltekintünk — *valószínűsítettük a két szakasz gyakorlati azonosságát*. Nem zárható ki azonban annak lehetősége, hogy a rágási és növedékveszteségi dinamika eltér egymástól, azonban ennek elemzéséhez a rendelkezésre álló károsítási adatok pontossága nem elégséges.

1. táblázat

A vizsgált állományok relatív növedékeltérés sorai 1960—1979 között (%)

Év	S 60/A	S 5/B	NC 5/H	Év	S 60/A	S 5/B	NC 5/H
1960	-32,1	-22,5	-18,7	1970	1,2	- 1,3	3,3
1961	-14,5	- 2,8	-10,6	1971	- 8,8	1,2	- 8,0
1962	-11,8	-11,8	- 8,5	1972	-12,2	8,8	13,0
1963	-21,5	-15,5	-17,3	1973	-28,6	4,0	-11,5
1964	-29,7	-32,2	-17,1	1974	-30,2	2,2	0,4
1965	- 6,8	-20,3	- 0,9	1975	- 8,0	10,9	25,0
1966	18,2	- 3,2	10,5	1976	- 8,4	- 3,0	- 6,4
1967	30,0	14,5	10,3	1977	6,7	9,8	4,8
1968	- 2,8	3,9	- 4,0	1978	- 3,6	- 0,7	- 6,1
1969	23,7	16,6	16,1	1979	- 5,0	-11,6	2,4

2. táblázat

A relatív növedékeltérések összefüggése a károsítás nélküli éveken

Regressziós adatok		Függvényérték	Konfidencia-sáv	Y' - HY	Y' + HY
X	Y	Y'	HY		
-24,65	-29,70	-34,65	13,93	-48,58	-20,73
-20,60	-32,10	-28,65	13,48	-42,13	-15,16
-16,40	-21,50	-22,42	13,11	-35,53	- 9,30
-10,60	- 6,80	-13,81	12,77	-26,58	- 1,04
-10,15	-11,80	-13,15	12,75	-25,90	- 0,40
- 6,70	-14,50	- 8,03	12,65	-20,68	4,63
- 4,70	- 8,40	- 5,06	12,63	-17,70	7,57
- 4,60	- 5,00	- 4,91	12,63	-17,55	7,72
- 3,40	- 8,80	- 3,13	12,63	-15,77	9,50
- 3,40	- 3,60	- 3,13	12,63	-15,77	9,50
- 0,05	- 2,80	1,83	12,68	-10,85	14,52
1,00	1,20	3,39	12,71	- 9,32	16,10
3,65	18,20	7,32	12,82	- 5,50	20,14
7,30	6,70	12,74	13,04	- 0,30	25,77
12,40	30,00	20,30	13,47	6,83	33,77
16,35	23,70	26,16	13,90	12,26	40,06

A számításmenet első lépése a károsítatlan évek növedékeinek (1960—1979; 1972—1975 kivételével) kiegyenlítése az ún. „Backmann-féle növedékfüggvény-nyel” ($Y = e^{a + blnt + c(\ln t)^2}$), majd a tényleges és kiegyenlített növedéksorok hányadosaiból a relatív növedékeltérés sorok megállapítása, melyeket vizsgált állományaink vonatkozásában az 1. táblázat tartalmazza.

A következő feladat a károsított és kontrollállományok növekedésmenete matematikai összefüggéseinek feltárása a károsítatlan évek viszonylatában, melyhez módszerként az egyváltozós lineáris regresszióanalízist használjuk, ahol a független változó aktuális értékei a két kontrollállomány megfelelő adatainak egyszerű számtani átlagából adódnak. Megjegyzendő, hogy a kiegyenlítéshez valamivel megfelelőbb függvénytípus a harmadfokú polinom, amelynek használatától azonban az egyszerűség és a szemléletesség érdekében eltekintünk. A lineáris regresszió jellemző paramétereit — kiegészítve a $P = 5\%$ hibaváltsínúségi szinten vett konfidenciahatárokkal — a 2. táblázatban láthatjuk.

A regressziós egyenlet:

$$Y = 1,48X + 1,91 \quad r^2 = 0,90$$

Relatív növedékveszteségek a Sopron 60/A erdőrésztletben 1972 és 1975 között

Év	X	Y'	HY	Y' - HY	Y	A relatív növedékkiesés	
						valószínű	igazolható
						értéke	
%							
1972	10,90	18,08	13,33	4,75	-12,20	30,28	16,95
1973	- 3,75	- 3,65	12,63	-16,28	-28,60	24,95	12,32
1974	1,30	3,84	12,72	- 8,88	-30,20	34,04	21,32
1975	17,95	28,53	14,09	14,44	- 8,00	36,53	22,44

Abszolút (m³/ha) növedékveszteségek a Sopron 60/A erdőrésztletben 1972 és 1975 között

	1972	1973	1974	1975	Összesen
Valószínű v.	1,99	1,59	2,12	2,21	7,91
Igazolható v.	1,11	0,79	1,33	1,36	4,59
Összes növedék	5,77	4,56	4,34	5,57	20,24

A kapott függvény megmutatja, hogy a károsítás nélküli években a kontrollállományok egy bizonyos relatív növedékeltéréséhez a károsított állomány mely valószínű növedékeltérése tartozik, s a konfidenciahatárok egyben jelzik a növedékeltérés — 95% biztonsági fokon vett — mozgásintervallumát is. Mint látható, a regressziós vizsgálatba vont 16 adatkár egyike sem került e határokon kívülre.

A növedékveszteség relatív értékének meghatározásához ismernünk kell azon valószínű növedékeltéréseket, valamint ezek konfidencia intervallumát, melyeket a károsított állomány akkor hozott volna létre, ha a károsítás nem következik be, majd ezeket össze kell hasonlítanunk a tényleges növedékeltérésekkel. A valószínű értékek és konfidenciahatárok képzése a kontrollállományoknál a károsítási időszakban jelentkező relatív eltéréseknek, mint a független változó aktuális értékeinek, és a korábban feltárt összefüggésnek a segítségével történik. Az adatokat a 3. táblázat foglalja magába, kiegészítve a relatív növedékveszteség valószínű és $P = 5\%$ szinten igazolható értékével.

Az erdészeti gyakorlat számára természetesen a m³/ha mértékegységben kifejezett növedékveszteség lényegesen többet mond. Vizsgált erdőrésztletünk esetén ezen értékek a 4. táblázat adatainak megfelelően alakulnak.

A számértékekből leszűrhető, hogy a vizsgált erdőrésztletben a gyapjaspille négy éven át tartó gradációja 7,9 m³/ha valószínű növedékveszteséget okozott, melynek 4,6 m³-nyi része $P = 5\%$ hibavalószínűségi szinten is igazolható. A két növedékveszteség-értéket a tényleges növedékhez viszonyítva 39, illetve 23%-ot kapunk...

Az eljárás bemutatása után alkalmazásához egyetlen megjegyzést szeretnénk fűzni: A példánkban megjelenő $\pm 12-14\%$ szélességű konfidencia intervallum a kontrollállományok megfelelő megválasztásával (azonos földrajzi körzet, hasonló kor, közel megegyező fatermési viszonyok), a minták elemszámának növelésével, az életkort nagyrészt átfogó növedéksorok vizsgálatával, valamint a minták megfelelő csoportosításával, összevonásával $\pm 5-8\%$ -ra csökkenthető, amely a módszert alkalmassá teszi a kisebb növedékveszteséget okozó károsítások egzakt vizsgálatára is.

Rovatvezető: **KIRÁLY PÁL**

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Az ellenőrző bizottság *dr. Ébli György* elnökletével ülést tartott. Ezen megvitatták az OEE 1982. november 12-i küldött közgyűlésre készített EB beszámoló tervzetet. A következőkben az elnök tájékoztatta a bizottság tagjait az MTESZ gazdálkodási rendszerében történt változásokról. Az ülésen részt vett *Winkler Károlyné* egyesületi titkár is, aki hozzászólásában a gazdálkodás néhány fontosabb szempontjára hívta fel a figyelmet.

A vadgazdálkodási szakosztály kihelyezett ülését a Délalföldi EFAG-nál tartotta. *Adámfi Tamás* szakosztálytitkár bevezetőként beszámolt a Hollandiai Nemzetközi Vadállománybecslési és Statisztikai Kongresszusról, majd vitát nyitott a Vadgazdálkodási Szakmai Útmutató-ról. Ezt követően *Vida László* igazgatóhelyettes előadás keretében ismertette a DEFAG saját és bérbeadott területein az erdőművelés és a vadgazdálkodás kapcsolatát.

Az „Erdők a közjóért” szakosztálya a budakeszi helyi csoporttal közös rendezésben kihelyezett ülést tartott a Budavidéki Állami Erdő- és Vadgazdaság területén. A program keretében a résztvevők bepillantást nyertek a gazdaság közjóléti tevékenységébe és megismerkedtek természeti értékekben gazdag erdős tájaival. A bejárás során megtekintették a budakeszi arborétumot, a vadasparkot, a Remete-szurdokot, a Nagyszénás és a Magaskő természetvédelmi területeit, valamint Nagykovácsiban az Erdészeti Nevelőotthont.

Az erdőfeltárási szakosztály október 20–21-én Bakonyoszlopon és a Magas-Bakony területén kibővített közös rendezvényt tartott a MEM Erdészeti és Faipari Hivattalal, valamint a Balatonfelvidéki EFAG közreműködésével. A rendezvényt *dr. Herpay Imre*, az OEE elnöke nyitotta meg. *Dr. Királyi Ernő*, a MEM EFH vezetője méltatta az országos erdészeti burkolt úthálózat 2000. km hosszának elérését, *Czebei Sándor*, a Balatonfelvidéki EFAG igazgatója pedig ismertette az erdőgazdaság 25 éves sajátrezsis útépítési tevékenységét. Az előadásokhoz *dr. Pankotai Gábor* ny. egyetemi tanár szöveget hozta, majd miniszteri kitüntetések és vállalati jutalmak átadására került sor.

A 2000. km-t *dr. Királyi Ernő* nyitotta meg. Másnap a szakosztály tagjai és a meghívott tervezők és kivitelezők a Magas-Bakony feltáró hálózatából kb. 60 km útszakaszt jártak be autóbusszal, megtekintve a sajátrezsis erdészeti útépítés kezdőpontjának — 0. km — emlékkövét. A Huszárok-elő-pusztán befejezett szakosztály-ülésen a szakosztály *Cornides Györgynek* 30 éves eredményes erdőfeltárási vezetői és szakosztályi tevékenységét elismerve, nyugdíjba vonulása alkalmából emlékkönyvet nyújtott át. A kétnapos program sikerét gondos előkészítő munkával *dr. Ecsedi Sándor* és *Ecsedy Tamás* erdőmérnökök segítették elő.

Egyesületünk, valamint a Magyar Hidrológiai Társaság Mezőgazdasági és Vízgazdálkodási Szakosztálya, a MAE Növénytermesztési Társaságának mezőgazdasági vízgazdálkodási Szakosztálya együttes ülésen vitatta meg a közös Meliorációs Munkabizottságuk által összeállított „A mezőgazdasági-erdészeti vízgazdálkodás és a melioráció fogalmi rendszere” című javaslatot. Az ülés elnöke *dr. Gál János* egyetemi tanár, rektor volt. Az anyagot *dr. Szigyártó Zoltán*, a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Központ tud. tanácsadója ismertette. A vitát *dr. Petrasovits Imre*, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem tszv. egyetemi tanára vezette.

Az oktatási és közművelődési bizottság budapesti ülésén értékelte 1982. évi munkáját, megtárgyalta helyzetét, a bizottság szükséges kiegészítését, majd a folyó évben még hátralevő feladatait és az 1983. évi munkaterv előkészítését.

Emlékünnepeket tartott egyesületünk a kecskeméti Erdőfelügyelőség és annak szegedi osztálya kezdeményezése nyomán 1982. október 15-én, Szegeden dr. h. c. *Kiss Ferenc* erdőmérnök, „a szegedi erdők atyja” halálának 30. évfordulója alkalmából. Az emlékünnepeket *dr. Berdár Béla* MEM EFH főosztályvezető nyitotta meg, méltatta *Kiss Ferenc* munkásságát és felavatta egykori szegedi lakóházának falára helyezett emléktáblát, amelyet Szeged város nevében *Bányainé dr. Birkás Mária*, a Városi Tanács VB elnökhelyettese vett át. A szegedi belvárosi temetőben levő sírhelynél *Király Pál*, az OEE főtitkára mondott ünnepi beszédet.

Meleg köszöntés keretében ismerte el *dr. Váradi Géza* alelnök *dr. Vlaszaty Ödön* nagyrabecsült kollégánk több mint hat évtizedes egyesületi tagságát. Méltatta hosszú időn át kifejtett egyesületi aktivitását, mindenkor készséges és lelkes közreműködését, melyet hívó szavunkra önzetlenül végzett.

A helyi csoportok életéből

A kecskeméti csoport a Cooptourist Utazási Iroda szervezésében négynapos tanulmányutat bonyolított le részben szakmai, részben kulturális programokkal a Magas Tátrában. A résztvevők útjuk során megtekintették Krasznahorka várát, a betléri kastélyt, továbbá Rozsnyó, Poprád, Késmárk, Lőcse, Besztercebánya városokat. Részletesen megismerkedtek a Magas Tatrai Nemzeti Parkkal, majd a Lomnici-csúcs, a Csorbató és a Tarpataki vízesés természeti szépségeivel, végül megtekintették az Alacsony Tátrában a szlobodai cseppkőbarlangot.

A csoport kölcsönösségi kapcsolatok keretében négy bolgár szakembert fogadott. A vendégek megtekintették a Szék- és Kárpitosipari Vállalat kecskeméti gyárat, a Kecskeméti Parkettagyárat, Kecskemét nevezetességeit. A nyárjasi erdőszetnél erdőművelési és fahasználati vonatkozású szakmai bemutatót vettek részt: a busborókással. Budapesten megtekintették a BNV-t és a főváros főbb nevezetességeit. A Vidinből érkezett kollégákat *Arzen Dekov* erdőgazdasági igazgatóhelyettes vezette. A küldöttség tagjai *Elza Kancsekova* erdőmérnök, csemetekerti előadó, *Szonka Milceva* és *Vlagyimír Vangelov* faipari mérnökök voltak. A vendégeket a szakmai programoknak megfelelően *Sipos „Béke”* MgTsz. területére szakmai be-*Sándor, Hoffer László, Faragó Sándor, Laczay Tamás, Kovács Zsigmond, Be-gya Lajos, dr. Horváth László* és *Sze-verényi István* kalauzolta.

A szolnoki csoport a jászfényszarui „Béke” MgTsz. területére szakmai be-

mutatót szervezett. A bemutató célja volt a véghasználatra előírt állományok felújítása. Főként a termelőszövetkezeti szakemberek tanúsítottak élénk érdeklődést, mivel a következő 10 évben kb. 800 ha nemesnyár állomány kerül véghasználatra. A szakemberek kérték, hogy e téma a következő években is maradjon felszínen.

A tatabányai csoport a Balatonfelvidéki EFAG területére tanulmányutat szervezett. A monostorapáti erdőszetnél *Bajner Imre* erdőszetvezető előadását követően bemutatásra került egy törzskiválasztó gyérités rontott, elegyetlen gyertyános állományban. A munkát BOBCAT döntő-rakásoló géppel végezték. A továbbiakban megtekintettek egy elegyes tölgy állományban végzett kombinált termelést, ahol a kitermelt anyagot MORBARK—12 géppel aprították. A látottak a résztvevők körében élénk vitát váltottak ki. A végső következtetés az volt, hogy a nagy munkaerőhiányra való tekintettel követendő az itt kialakított technológia.

A csoport szakmai bemutatóra fogadta a budakeszi csoportot. A budakeszi vendégeket *Henzer Antal* igazgatóhelyettes üdvözölte, majd ismertette az erdőgazdaság jellemző adatait és fő tevékenységét. Ezután a csoport a Sikárosi Fűrészüzemet látogatta meg. Az üzem bemutatását *Trischberger László* üzemvezető nagy körültekintéssel végezte. Az üzemlátogatás után a pusztavámi erdőszet pátrácsi bükkösének erdőfelújítási munkáit, valamint két 8—8 fős fakitermelő munkacapat termelését mutatta be *Kubinyi Balázs* műszaki vezető, ahol a MORBELL rakodógép végezte a máglyázást és sarangolást. A vitát *Vértesszék* központjában fejezték be.

A szakmai továbbképzés keretében a helyi csoportoknál a következő előadásokat tartották. Budapesten

dr. Szőnyi László „Erdész szemmel az USA-ban”,

Magyarorszáki Béla „A Társadalmi Erdei Szolgálat az erdőkért”,

Balassagyarmaton

Boncz Tibor „A VI. ötéves fahasználati tervezés eredményei” címmel.

Halálozás

Életének 77. évében elhunyt Farkas József „Bedő Albert”-díjas erdész. Erdészeti szolgálatának negyvennégy éve a Farkaserdőhöz kötődött. Scherg Lőrincnek, az erdőnevelés hazai úttörőjének irányítása mellett kezdte erdőgazdasági tevékenységét. Az erdőnevelés haladó hagyományainak egész életében — kezdetben kerületvezetőként, később üzemegység vezetőként, nyugdíjazása előtt erdőművelési műszaki vezetőként — méltó folytatója volt. Elévülhetetlen érdemeket szerzett az elegyes lomberdők korszerű erdőnevelési eljárásainak kidolgozása és alkalmazása terén. Személyében nagy gyakorlati ismeretekkel rendelkező erdész szakembert veszítettünk.

*

Hosszú és fáradtságos, küzdelmekkel, de sok-sok igaz örömmel teli életút után életének 61. évében Egerben elhunyt

Ercsényi Pál erdőmérnök, nyugalmazott termelési felügyelő, az OEE erdei vasutak szakosztályának vezetője. Az Egri Ersekség erdőrendezésén kezdte meg szolgálatát, majd az Államerdészet Marosvásárhelyi Erdőigazgatóságán gyakornok. Az Egri Erdőgazdaság szilvásváradí, majd felsőtárkányi üzemegységénél vezető helyettes, a kerecsendi csemetékert irányítója, mint az egri erdészeti vezetője. Központi erdőművelési előadó, szakfelügyelő, majd felügyeleti csoportvezető volt. 1975—76-ban az egri „Dobó István” Gimnázium és Erdészeti Szak-középiskolában erdőmérnök-tanár. 1977-től a Mátrai EFAG önálló termelési felügyelője, melynek keretében ellátta az erdei vasutak szakfelügyelői teendőit is. Titkára volt az erdőgazdaság közművelődési bizottságának és éveken át döntőbizottsági elnökként is tevékenykedett. Néhai Tóth Gyula halálát követően egyesületünk erdei vasutak szakosztályának vezetője lett.

Egyesületi munkájában, szakosztályvezetőként szívén viselte és tőle telhetően minden erejével támogatta, segítette az erdei vasutak fejlesztését, fenntartását és gazdaságosabb üzemeltetését. Jó munkája elismeréseként számos jutalomban és kitüntetésben részesült.

Márkó István erdész 83 éves korában elhunyt. Egész életében Kecskemét környékén dolgozott: Ágasegyházában, Bugacon, majd Kunadacson. Nyugdíjba vonulása után is még sokáig dolgozott vadórként Kerekegyházában és Izsákon. Nevéhez sok sivar homokterület fásítása, sok új erdő létesítése fűződik.

Hosszabb betegség után Budapesten elhunyt Szalay Rezső erdőmérnök, a központi erdőrendezés és erdőfelügyelet hosszú időn át megbecsült, lelkiismeretes és végtelenül szerény munkatársa. A 86. életévében elhunyt kedves kollégánkat Budapesten a Rákoskeresztúri temetőben helyezték örök nyugalomra.

A magas kort megért és magára maradt emberek módján, 81 évesen csendben, szerényen eltávozott az élők sorából dr. Fuisz József erdőmérnök, ny. tud. főmunkatárs. Ráckeven temették el 1982. augusztusában, életének hű támasza, a néhány éve elhunyt felesége mellé.

1901. nov. 29-én született Porrogszentkirályon, kisparaszti családban. Csurgóról került Sopronba, ahol 1925-ben erdőmérnöki oklevelet szerzett, jórészt önrőre támaszkodva. 1925-től 1945-ig kezdetben kisebb, majd 1936-tól a Festetics-

féle nagy hitbizományi uradalmakon teljesített szolgálatot erdőgondnokként. Az államosítást követően mint felügyeleti tiszt, erdőművelési csoportvezető, igazgatóhelyettes négy erdőgazdaságnál amíg 1952-ben ki nem nevezték főmérnöknek Nyíregyházára. Innen 1964-ben helyezték át Ráckeve-re, az Erdészeti Tudományos Intézet akkori Magvizsgáló Kísérleti Állomására vezetőnek. 1967-ben vonult nyugdíjba, de csak formailag, mert a lupét, számológépet, tollat szinte haláláig nem tette le. Közel 60 éves dolgos múlt állt mögötte.

Szakmai tevékenysége rendkívül sokrétű volt. Hosszú évekig a nem szakosított gyakorló erdőgazda mindenhez értő, mindenért felelős szerepét látta el. Külön erőssége volt ebben az időszakban a földmérés, birtokrendezés és vadászat. Igazi érdeklődési tere azonban egész életében az erdőművelés volt, ezen belül is elsősorban a szaporítóanyag-termesztés. Itt bontakozott ki új utakat kereső, kutatói hajlama, ami később arra predesztinálta, hogy — már nyugdíjéretten — hivatásos kutató legyen. A dolgok mélyreható, alapos megközelítésének igénye inspirálta arra, hogy még a nyírségi években üzemi laboratóriumot létesítsen, működtessen, kapcsolatokat teremtsen tudományos intézményekkel.

Eredményeként számos tanulmányterv, publikáció készült el és sok eljárás épült be az üzemi gyakorlatba, az erdőművelés általános köréből, különösen ami összefüggött az akác magkezeléssel, a viasz-érésben való vetéssel, juharok, szürke- és nemesnyár csemeték nevelésével. Kidolgozta és alkalmazta a nyárdugvány termesztés, vizsgálat és minősítés rendszerét, valamint megalkotta a nevéhez fűződő *vetőérték-meghatározás* módszerét. Miután 1964-ben hivatásos kutatóvá vált, a magvizsgálati gyors módszer elméleti és gyakorlati kérdései foglalkoztatták, továbbá a magérés, az üzemi magvizsgálatok értékelése, a nem-

zetközi magcsere bonyolítása. Nyugdíjazása után a volt ráckevei magtárolót irányította, majd pedig a nyárdugványokkal kapcsolatos korábbi tapasztalatait mélyítette el, ill. ültette át az utód-nemzedékbe, mindaddig, amíg lábai ezt megengedték. Két-három éve gyakorlatilag csak levelező kapcsolatot tarthatott, de azt egészen haláláig.

Kötelességtudó, pontos, önmagával szemben is szigorú ember volt, hihetetlen akaraterővel és szívóssággal, amit az is bizonyít, hogy 40 éves szakmai tevékenysége után is volt ereje doktori címet szerezni az Erdészeti és Faipari Egyetemen. Elhunytá vesztés az egész erdész társadalomra, mely tisztelettel adózik emlékének. Személyes ismerősei, barátai nevében pedig sok szeretettel köszönünk el a mosolygós Jóska bácsitól!

AZ ERDŐ SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGA. Elnök: *dr. Solymos Rezső*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora, Budapest; főmunkatárs: *Jerome René*, Budapest. Tagok: *dr. Balázs István*, Budapest; *Bánszegi József*, Kemencepatak; *dr. Bondor Antal*, Budapest; *dr. Berdár Béla*, Budapest; *Botos Géza*, Debrecen; *Cebe Zoltán*, Szombathely; *Csötönyi József*, Budapest; *Deák István*, Tamási; *dr. Erdős László*, Budapest; *dr. Fírbás Oszkár*, Sopron; *Gáspár-Hantos Géza*, Budapest; *Haják Gyula*, Budapest; *dr. Herpay Imre*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *dr. Járó Zoltán*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *dr. Káldy József*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Sopron; *dr. Kecskés Sándor*, a műszaki tudományok doktora, Budapest; *Keszthelyi István*, Budapest; *Király Pál*, Budapest; *dr. Király Ernő*, a közgazdasági tudományok kandidátusa, Budapest; *dr. Kiss Rezső*, Budapest; *Lakatos Zoltán*, Kaposvár; *Murányi János*, Budapest; *Rodek Márton*, Lenti; *dr. Rác Antal*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Soós Károly*, Kecskemét; *Stádel Karoly*, Győr; *dr. Szentkúti Ferenc*, Pécs; *dr. Szepesi László*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora, Budapest; *dr. Szikra Dezső*, Veszprém; *Tóth István*, Vác; *dr. Tóth Sándor*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Varga Béla*, Eger; *Vida László*, Szeged.

